

Slovenski Učitelj

**Pedagoška revija
in glasilo Slomškove družbe
v Ljubljani**

6

Leto XII

1940

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo je v Ljubljani, Aleksandrova cesta 10. Upravištvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina letno 50 din. Članke in dopise sprejema uredništvo; reklamacije, naročnino in članarino pa upravištvo. Izdajatelj in lastnik je »Slomškova družba« v Ljubljani. — — Odgovorni urednik: Strukelj Ivan. Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani (Jože Kramarič).

Vsebina 6. štev.: Prof. Ivan Vesenjāk (Kopriva Alfonz). — K vprašanju naše meščanske šole (Vinko Brumen). — Nauk o duši (E. Bojc). — Psiha slovenskega naroda (E. Deisinger). — Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli (R. Zazula). — Telesna vzgoja, mladina in šola (Pavle Kveder). — Hospitacijsko poročilo o vzornem učnem nastopu. — Književne vesti. — Poročila družbenih podružnic.

Knjižne izdaje »Slomškove družbe«:

1. A. Lebar: »Oskrba manjnadarjencev.« Cena 10 dinarjev.
2. France Bevk: »Pastirčki pri kresu in plesu.« Cena 5 dinarjev.
3. Rudolf Wagner: »Gremo v Korotan.« Cena 10 din.
4. Rudolf Wagner: »Poglejmo v beneško Slovenijo.« Cena 10 din.
5. Ivan Čampa: »Štirje zvonarčki.« Cena 6 din, vez. 10 din.
6. France Bevk: »Grivarjevi otroci.« Cena 8 din, vez. 12 din.
7. Marija Jezernik: »Vesele uganke.« Cena 8 din, vez. 12 din.
8. Krista Hafner: »Kako naj se otrok uči.« Mala brošurica za starše. 2 din.
9. Franc Ločniškar: »Vrtec« za leto 1938/39, vezan 25 din.
10. »Slovenski učitelj« za leto 1938/39, vezan 55 din.

Naročila sprejema »Slomškova družba« v Ljubljani, Aleksandrova c. št. 10, dvorišče, I. nadstropje.

Nova podružnica Slomškove družbe se je ustanovila za logaški okraj. Na ustanovnem občnem zboru si je izvolila nastopni odbor:

Predsednik: Skubic Vinko, šolski upravitelj v Cerknici;
podpredsednica: Verbič Alojzija, učiteljica v Gor. Logatcu;
tajnica: Šemrov Anica, učiteljica v Cerknici;
blagajnica: Volčjak Anica, učiteljica na Uncu;
knjižničarka: Beričič Pepca, učiteljica v Begunjah pri Cerknici;
odbornik: Perharič Janez, učitelj v Cerknici;
preglednika: Mikuž Matej, okrajni šolski nadzornik in Velkavrh Kristina, učiteljica v Dol. Logatcu.

V razsodišče sta izvoljena: Skubic Anton, župnik v Gor. Logatcu in Miklavčič Franja, učiteljica v Žireh.

Novo podružnico lepo pozdravljamo in ji kličemo: Bog jo živi!

»Slovenski Učitelj« izhaja prve dni vsakega meseca. Vsak društveni član mora biti naročnik lista. Sklep uredništva je 5. vsakega meseca. Naročnina za list znaša 50 din, članarina »Slomškove družbe« 5 din, prispevek za vzdrževanje lokala 12 din — skupaj 67 din letno.

Položnica Poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 11.073. Člani »Slomškove družbe« in naročniki »Slovenskega Učitelja« morejo biti le redni plačniki.

Uprava in uredništvo.

Slovenski Učitelj

Pedagoška revija in glasilo Slomškove družbe

Leto XXXXI

V Ljubljani 5. junija 1940

Šte v. 6

Alfonz Kopriva

† Prof. Ivan Vesenjāk

(K obletnici njegove smrti 6. maja 1938.)

(Konec.)

Tudi članom Slomškove družbe se je z velikim veseljem odzval s predavanjem na božičnem zborovanju v Ljubljani l. 1936 s temo »Učitelj vzgojitelj malega človeka«. Istega leta, 18. in 19. novembra, je sodeloval na socialno-pedagoškem tečaju brezposelnih učiteljskih abiturientov z izredno važnimi predavanji: »Stik mladega učitelja z delovnim ljudstvom«, »Učitelj v Prekmurju« ter »Socializem in kmetijska produkcija«. Škoda, da ti referati, ki so bili tako pristrčno in z bogatimi izkušnjami pridobljenimi praktičnimi primeri podani, niso ohranjeni v kakem stenogramu poslušalcev, ker tudi načrtov predavanj ni najti v njegovi zapuščini. Razen tega je pisal tudi v »Slovenskega učitelja«, tako s prispevkom »Naša šola v naši novi državi« v letniku XX. l. 1919. Pomembno je tudi iz njegovega delovanja, da je na prvem sestanku za formacijo pripravljalnega odbora zadruga »Slomškov dijaški dom« dne 18. novembra 1937, bil med najvnetejšimi zagovorniki takega dijaškega doma ter je bil izvoljen za prvega člana nadzornega odbora. Zadruga je z njegovo smrtjo zgubila enega najodličnejših in najiskrenejših pobornikov in poznavalcev ter prijateljev učiteljskega naraščaja.

Kako je pojmoval prof. Vesenjāk poslanstvo šole, nam lepo pove stavek iz njegovega predavanja »O našem šolstvu v naši novi državi«, katerega je imel dva dni pred prevratom v ljubljanskem mestnem domu, kjer pravi: »S tem, da šola pripravi mladino vsega naroda in s tem narod sam do demokratičnega mišljenja in socialnega čustvovanja, izvršuje tudi glavno programatično točko našega ‚Narodnega Veča‘, ki pravi: Stojimo na stališču zedinjenja v popolnoma suvereno državo, urejeno po načelih politične in ekonomske demokracije, ki vsebuje v sebi odpravo vseh socialnih in gospodarskih krivic in neenakosti.« (Po rokopisu.) Na učiteljskem zborovanju UJU v Ptujju je imel referat »Podlaga državnim in narodnim problemom 20. stoletja v Evropi«. Ob koncu predavanja ima sledeče misli: »Da je prišlo tako daleč v kulturi, da se najširše plasti ljudstva že zavedajo, to pa je zasluga dveh faktorjev: žurnalistike in

našega učiteljskega stanu. Učitelj je nositelj novih misli, učitelj je pravi zmagalec, zmagalec tih, navadno brez priznanja in brez odlikovanja. Tiho dela in tke, zunanji efekt pa prepušča drugim. Srčna uteha ob uspehu je njegovo najlepše plačilo, in v tem je podoben pevcu: »on živi, vmrje brez d'narja!«. S šalo, v kateri je bilo večkrat želo resnice, je rad zaključeval referate. Tudi ta zadnji stih velja njemu, ki je v svoji pregoreči ljubezni in nesebični zaupljivosti podpisal marsikatero menico »prijateljem«, ki so tudi izplačilo dolga »prijateljsko« prepustili kar njemu, kar je bilo v nemalo škodo tudi njemu oz. njegovi družini. O takih zadevah in sploh o sebi pa ni rad govoril niti svojim najbližjim ne.

V svoji razpravi »Učiteljeva priprava na pouk«, napisani v obliki povesti, kjer nadučitelj Blažoj izpodbija kmetu Vedniku na poljuden način njegove napačne predsodke o tem, da se učitelju dobro godi, ker mu po šoli, kjer hitro opravi tistih par ur, ni treba nič več delati, obenem pa vzbuja v kmetu smisel za sodelovanje s šolo, govori o učiteljevem šolskem delu. »Spraviti pouk v šoli v soglasje in v sklad z vsakdanjim življenjem, tako da se, kakor pravimo, teorija in praksa medsebojno podpirata in spopolnjujeta, to je, kar mora znati dober učitelj, a vsega tega ni brez temeljite in vestne priprave. — Uk in znanje ni popolno, ako ni v skladu srce in razum. Blaženje čustev, naglaševanje onega, kar dviga človeka nad druga bitja, ... vse to daje pouku šele pravo dušo. To pa učitelju ni mogoče storiti drugače, kakor da se resno in temeljito pripravlja. Zato veljajo za njega besede slovenskega pesnika Ketteja:

»Spopolnitev bodi moj edini vzor,
Luč, resnica moje delovanje.«

Poleg omenjenih, zgolj pedagoških razprav, je ohranjenih še nekaj zgotovljenih predavanj, kakor: »Anomalije sodobne politične Evrope«, »O Kreku« (predavanje na Krekovi akademiji v Ljubljani), »Naš Vodnik« (predavanje za šolsko slavnost 8. jan. 1919), »Naše kmetijstvo v svetovnem gospodarstvu«, »Kriza in propadanje jugoslovanskega parlamentarizma«, njegov prvi govor v začasnem narodnem predstavništvu, in dr.

Ko s spoštovanjem in s tiho žalostjo prebiram vsa predavanja svojega dobrega profesorja, začutim povsod eno: njegovo veliko ljubezen do svojega naroda in jugoslovanske državne skupnosti ter slovanstva vobče, tesno združeno z idejami človečanstva: pravice in ljubezni.

Želel bi, da bi ta skromni poizkus prikaza tega moža neumornega dela ne ostal osamljen, ampak bodo prišli bolj poklicani, ki bodo ob drugih obletnicah pokazali natančnejši in vernejši lik moža, ki je na vseh toriščih javnega delovanja, bodisi kot politik, novinar, zadruigar, gospodarstvenik, znastvenik, ostal povsod in najprej — vzgojitelj. Vsi želimo, da bi imela naš narod mnogo takih javnih delavcev v vseh panogah, ki bi bili po vseh svojih govorjenih in pisanih besedah ter po svojih delih tudi resnični vzgojitelji, kakor je to bil profesor in minister Ivan Vesenjāk.

K vprašanju naše meščanske šole

III.

(Konec.)

»Peti razred« — kaj pa bi bilo to? Nič drugega ko možnost, da si absolvent meščanske šole še pridobi ono, česar mu šola ni mogla dati, pa misli, da mu bo potrebno v njegovem poklicu ali drugače. Večinoma so to praktične in tehnične spretnosti: strojepisje, stenografija, dopisovanje, knjigovodstvo, trgovsko in obrtno računstvo, blagoznanstvo, strokovno risanje, kmetijski nauki, gospodinjstvo s kuhanjem in podobno. To se pravi: ko bi učenec zaključil v štiriletni meščanski šoli svojo občo šolsko izobrazbo, bi si mogel pridobiti še nekaj strokovne izobrazbe. Prosto-voljno bi šel v »peti razred«, prosto (pač v soglasju z učitelji, starši in morebiti z bodočim mojstrom ali službodajalcem) bi si izbral predmete, se jih naučil ter bi dobil posebno potrdilo, ki bi se mogel z njim izkazati poleg završnega izpričevala.

»Peti razred« pa bi mogel dobro služiti tudi vsakemu absolventu naše šole, ki bi hotel prestopiti v kako šolo, za katero se terja dopolnilni izpit. Celo vrsto takih šol imamo: poleg učiteljišča še trgovsko akademijo, dvorazredno trgovsko šolo, pomorsko trgovsko akademijo, srednjo tehnično in žensko strokovno učiteljsko šolo.¹ Sicer bi mogli in morali po izločitvi praktičnih predmetov ter ustanovitvi prej omenjenih »smeri« učiti v naši šoli toliko slovenščine, matematike in morebiti tudi tujega jezika, kakor v gimnaziji in torej te vrste dopolnilni izpiti ne bi bili več potrebni. Zato pa bomo vsaj nekaterim izbrancem morali omogočiti prestop v gimnazijo in ti bodo morali tam delati dopolnilne izpite. In tudi za vse take primere bi se mogli pripraviti v »petem razredu« naše šole.

Nazadnje pa bi se najbrž tudi pri nas našli nekateri ljudje, ki bi iz samega zanimanja želeli študirati to ali ono znanstveno ali drugo stroko (sociologijo, gospodarsko vedo, zemljepis, kak tuj jezik, glasbo); i njim bi mogel dobro služiti naš »peti razred«. Posebno vprašanje pa je, ali naj bi tudi v teh primerih izdajali kaka izpričevala ali nobenih.

Vprašati pa se moramo, ali bi se mogli vpisati v »peti razred« le absolventje naše šole, ali tudi drugi ljudje. Niso mišljeni tu absolventje nižje gimnazije in podobni. Gotovo je, da bi pri nekaterih tečajih »petega razreda« mogli pridobiti tudi učenci, ki so izstopili, preden so dovršili meščansko šolo, celo taki, ki niso bili v nobeni višji šoli. K tem tečajem bi mogli pač pustiti vse, ki bi se želeli vpisati, ali pa bi lahko uvedli nekak izbirni izpit in inteligentnostno preizkušnjo. Za ostale tečaje pa bi bil pač potreben pravi sprejemni izpit, pri katerem bi kandidat pokazal, da je zažadosti pripravljen in bo mogel z uspehom slediti pouku.

Delo v »petem razredu« bi se seveda vršilo deloma drugače kakor pa v meščanski šoli. »Razredov« ne bi mogli urediti, temveč le »tečaje«. Uči-

¹ Prim.: »Slovenec« 9. febr. 1940.

telj ne bi hodil k učencem, temveč oni k njemu. Za vsakogar pouk ne bi mogel biti sklenjen; ko bi neko uro končal, bi kdaj pa kdaj moral čakati na drugo; v tem času pa bi se mogel vaditi pri klavirju, pisalnem stroju, napraviti kako nalogo, sestaviti spis. Za to bi bilo treba pripraviti posebne prostore na šoli.

Če bi hotel kdo ugovarjati, da učenec ne bi mogel dobiti v enem samem letu dovolj strokovne izobrazbe, nisem v zadregi za odgovor. Več bi gotovo mogel dati »peti razred«, kakor zmore sedaj meščanska šola, ki goji obenem občo in strokovno izobrazbo — na škodo oboje. Kdor pa bi hotel pridobiti več, bi mogel pač tudi poslej namesto v »peti razred« oditi v prave strokovne šole, nižje ali srednje.

Kaj pa bi pridobili z uvedbo »petega razreda«? Izločili bi iz štiri-letnega šolanja vse strokovne in praktične predmete ter bi namesto njih mogli dati učencem solidnejšo in temeljitejšo občo izobrazbo. Obenem pa bi jih razbremenili. Kajti danes zahteva šolanje na meščanski šoli od učencev veliko preveč žrtev — v primeri s ciljem, ki ga morejo doseči. Vsaj učenke naše (slovenjgraške) meščanske šole se po lastnem zatrevanju učijo često do polnoči in čez, zjutraj pa vstajajo ob petih in prej, da zopet sedejo k učenju. Meščanska šola zahteva od njih zelo mnogo, veliko preveč, a žal premnogo takih stvari, ki se jih morejo učenci le naučiti, pa jih zopet pozabiti, za pravo izobrazbo pa morejo pri njih le malo pridobiti.

Zakonita možnost ureditve takih »petih razredov« je dana že s sedanjim zakonom o meščanskih šolah z dne 5. decembra 1931, v katerem se § 40 glasi: »Zaradi strokovne izpopolnitve učencev, ki so dovršili šolo v izvestni smeri, sme otvoriti minister prosvete enoletne ali dvoletne tečaje pri meščanskih šolah v krajih, ki jih on določi.« Prav za prav je zelo čudno, da jih še nimamo. Ker pa je v ministrstvu pripravljena nova uredba, bo mogla tudi v tem oziru prinesiti še jasnejše določbe.

* * *

P. S.: Pred kratkim je izdal prosvetni oddelek kraljevske banske uprave v Ljubljani posebna »Navodila staršem ob vstopu otrok v meščansko šolo.« Primernejši naslov bi morda bil: »Navodila staršem, ki imajo otroke v meščanski šoli.« Kajti knjižica v prvi vrsti poučuje starše, kaj naj store in česa naj ne delajo, da bosta šola in dom v skupnem prizadevanju kar najbolj uspela. Takega pouka pa so potrebni starši vseh učencev meščanske šole in ne le tistih, ki v šolo šele stopajo.

Na prvi in drugi strani se knjižica dotika tudi vprašanj, o katerih govori ta članek. Umeti je pa treba, da taka izdaja šolske upravne oblasti le ugotavlja dana dejstva, jih pa ne presoja, niti ne stavi predlogov, da bi se to in ono izboljšalo. Seveda »meščanska šola je v prvi vrsti namenjena izobrazbi naraščaja za praktične poklice, predvsem obrtnega, trgovskega in kmetijskega« (1), je pa tudi »naloga

meščanske šole s p l o š n a i z o b r a z b a« (2). Vprašanje je le, koliko je to oboje v isti čas dosegljivo in koliko trpi to in ono, če po obojem v isti čas segamo.

Meščanska šola »svoje absolvente usmerja ali naravnost ali pa preko strokovnih (učiteljskih, trgovskih, obrtnih itd.) šol v praktične poklice« (2). Sprejemam zopet le kot ugotovitev. In se v zvezi s prejšnjim vprašujem, ali vrši to nalogo tudi pravilno, zlasti kolikor se tiče usmerjanja »preko strokovnih . . . šol«. Kako je sicer to, da te strokovne šole terjajo od absolventov meščanske šole posebne dopolnilne izpite, brez nadaljnje pa sprejemajo absolvente nižje gimnazije, katera svojih učencev ne usmerja vanje? Tukaj gotov nekaj ni v redu, če laže pride v strokovno šolo tisti, ki ga ni nihče vanjo »usmerjal«, težave pa ima ta, ki smo ga štiri leta (ali vsaj zadnji dve) »usmerjali« tjekaj. Ali ni zanimivo, da mora kandidat iz meščanske šole še enkrat pokazati, da zadovoljuje s svojo občo izobrazbo (v glavnem se vsi dopolnilni izpiti sučejo okrog slovenščine in matematike), njegovega tovariša iz gimnazije pa v s t r o k o v n i š o l i nihče ne vprašuje po s t r o k o v n i h vednostih in p r a k t i č n i h spretnostih, katerih se v gimnaziji ni učil, v meščanski šoli pa smo tako silno ponosni nanje. Saj morda dobro služijo tistemu, ki stopa neposredno iz meščanske šole v praktično življenje (in njemu bi hoteli v prihodnje pomagati s »petim razredom«), vsem drugim pa jemljejo le čas, ki ga morajo pozneje nadoknaditi s pripravo na dopolnilne izpite. Tako žrtvujejo mnogo več, da pridejo v strokovne šole, od teh pa nenehno prihajajo glasovi, da so učenci iz gimnazij boljši. Mar ni v tem dovolj jasen namig meščanski šoli, naj »gre vase« in se poboljša? In naj ne dela kreposti iz slabosti!

Dvoje stavkov iz »Navodil« pa je treba poudariti: »Ni še vse popolno na meščanski šoli, vendar ne zasluži vseh očitkov, ki leté nanjo« (1). Ni vse popolno, tudi drugod ne. In: »... meščanska šola ne more biti kako p r i b e ž a l i š č e nesposobnih; tudi pridobitni stanovi potrebujejo nadarjenih ljudi« (2). Ta stavek je vreden, da se ga naučimo na pamet. Meščanska šola ne bodi manj vredna ko je nižja gimnazija, prej več — za tiste, ki hočejo šolanje končati v štirih, petih letih! V tem znamenju se lotimo — in kmalu — njene preosnove! Za manj nadarjene imamo v i š j o ljudsko šolo, ki naj ne ostane to le po imenu!

Pozdravljam navodila in prakso, ki se je s tem začela! Želel pa bi še to in ono,² poleg misli, navedenih zgoraj (katere seveda ne zadevajo toliko prosvetne uprave, kakor prosvetno politiko, ki je za sedaj še ne vodimo v Ljubljani). Natančneje bi bilo treba opisati namen in pomen meščanske šole (ter tudi gimnazije in višje ljudske šole) in dati knjižice staršem v roke prej in ne šele ob vpisu ali kasneje. Ob branju naj bi se starši odločili (po posvetovanju z učitelji in še kom), ali bodo otroka pustili v višji ljudski šoli, ali pa ga bodo dali v meščansko šolo, oziroma v gimnazijo (seveda — kadar je vse troje na izbiro, kar ni vedno). Morda bi imeli

² Primerjaj tudi moj članek: »Sedaj ti je deset let«, v »Slov. učitelju« XXXIX. (1938), 301 sl.

nekaj manj zgrešenih šolskih življenj, kakor jih je danes. To bi bilo prvo, kar bi bilo dobro storiti.

Drugo bi moglo slediti to, kar je sedaj glavna vsebina »Navodil«: pouk staršem, kako naj umevajo šolo in jo podpirajo v njenih prizadevanjih. (Ali nam ne bi kak oče ali mati povedala tudi, kako naj šola umeva dom in ga podpira v njegovem prizadevanju?)

Tretje pa naj bi prišlo ob koncu šolske dobe, oziroma nekaj mesecev prej: učencem bi dali vodilo za izbiro poklica ali nadaljnje šolanje. To bi v malem moglo biti nekaj sličnega (neuradnim) Sušnikovim »Akademskega poklicem« in obenem vzporednica knjižici, ki so jo učenci in starši dobili pred vstopom v meščansko, oziroma srednjo ali višjo ljudsko šolo. Saj je zadrega ob koncu šolanja običajno večja ko ob začetku. V zadregi so učenci in starši, z njimi smo v zadregi tudi učitelji, ki ne vemo in ne moremo svetovati, ker nam prav tako manjka takega priročnika.

S temi mislimi in željami pozdravljam »Navodila« in vsako prizadevanje, da preosnujemo in izboljšamo izobraževanje našega mladega rodu!

E. Bojc

Nauk o duši

(Dalje.)

Flauta vzbuja občutek modrine, trobenta rdečine, kar se stopnjuje v akordih, glasovnih lestvicah in v muziki določenega komponista. Wagnerjeva glasba na godala je rdeča, Haydnova zelena, Mozartova nebesno modra, Bethovnova simfonija pa je praviljična barvna simfonija. Skupno občutje med vidnim in slušnim zaznavanjem imenujemo sinestezijo.

Periferni organ sluha sestoji iz treh delov: 1. vnanje uho, uhelj in vnanji sluhovod, ki ga znotraj zapira bobnič, 2. srednje uho s slušnimi koščicami, 3. notranje uho (labirint), v katerem se okrog čutnih celic razpleta nitje slušnega živca. Adekvatni dražljaj slušnega živca, ozir. čutnih celic je valovanje labirintne vode, ki mehanično draži čutne celice. Labirintna voda valovi pod vplivom zvočnih valov zraka. Zvočni valovi so posledica tresenja elastičnih teles. Ako se tresejo elastična telesa enakomerno periodično — z istim številom nihajev, ponavljajočih se v istih časovnih enotah — zaznamo to tresenje kot ton. Šumenje pa nastane, ako se elastično telo neenakomerno trese. Da zaznamo tresenje zvočila, t. j. elastičnega telesa kot zvok, je potrebno, da ima tresenje hitrost vsaj 16—24 nihajev ter največ 20.000 nihajev v eni sekundi. Od števila nihajev v eni sekundi je odvisna višina tona, odnosno zvoka. Razen jakosti tona in višine zaznava uho na tonih tudi barvanost, ki je odvisna od števila harmoničnih višjih tonov, ki spremljajo osnovni ton. Ako vplivata na uho sočasno dva tona, katerih nihalni števili v sekundi sta v razmerju celih števil, zaznamo to kot harmonično spojino glasov (1:2:3:4:5 itd.), dočim v obratnem primeru nastopi vsled interference zvočnih valov disharmonija. Sluh je občutljiv za časovne diference (predstava ritma), manj pa za prostornost.

Ravnotežne občutke dobimo v zvezi z ravnotežnimi kamni v labirintu (statolithi!), ki so jih spoznali že sredi druge polovice preteklega stoletja. Tako določamo gibanje in lego glave. Če se dolgo vrtimo v eno smer, se nam — če se potem ustavimo — svet vrti pred očmi dalje, dokler se ne zasukamo v nasprotno smer.

3. Voh

Po Henningu ločimo več vrst vohanja: cvetlično, sadno, vlažno, dražljivo. Pomislimo na duh smole, kadila, tobaka in raznih vin ter jedi. Občutljivost vonja je izredno velika. Najfinejše plinaste snovi, ki se sicer ne morejo ne s spektralno analizo niti kemično dokazati, vonjamo precej dobro. Kakor je pa velika občutljivost, tako tudi prilagodljivost. Nekatere živali imajo boljši vonj kot človek (pes!). Vonjave so često tudi mešane.

Periferni organ voha so živčne celice sluznice gornjega dela nosne dupline. Nevriti teh celic so združeni v 20 drobnih živčnih povezkov, ki stopajo skozi luknjice sitke v notranjost lobanje in se zarivajo na spodnji strani čelne lopute v možgane. Psihosenzorno polje voha je na temelju možganja v skorji notranjega dela temporalne lopute. Adekvatni dražljaj vohalnih živcev, ki ga zaznamo kot različne dišave, so plinaste substance, ki jih izhlapevajo dišeče snovi in ki jih pri nosnem dihanju potegnemo z zrakom pomešane v nos. Dotična substanca mora biti v zadostni nasičenosti v zraku. Žvepleni vodik zaduha naš nos že, ako ga je $\frac{1}{50000}$ mg v enem cm^3 zraka, dočim merkaptan že, ako ga je le ena 400 milijontinka mg v cm^3 zraka. Z rastočo koncentracijo dišeče snovi v zraku raste tudi jakost voha. Najintenzivneje vplivajo dišeče substance v prvem hipu, ko so prodrle do čutnih celic. Zato povohavamo, kadar hočemo ugotoviti dišavo. Trajno vplivanje dišečega na nosno sluznico pa v nekaj minutah otopi njeno vzdražljivost. Sluznice zavzemajo 6 cm^2 . Nos odpove pri katarju, ker je premoker ali debelo zaslužen.

4. Okus

Navadni okusi so: sladko, slano, kislo, grenko. Periferni organ okusa so okusne čašice (brbončice), pogreznjene v sluznice prednjega dela, roba in zadnjega dela jezika, mehkega neba, zadnje stene goltanca in pokrovčka. Posebno nagosto pa stoje kusne čašice ob papilah zadnjega dela jezika.

Adekvatni dražljaj kusnega živca so kapljivo tekoče substance ali raztopnine trdih, odnosno plinastih snovi v ustni slini. Omenjenim štirim osnovnim kvalitetam okusa odgovarja domnevno — v smislu zakona o specifičnih energijah — četvero vrst kusnega nitja. Da vzburi substanca kusni živec, mora imeti njena raztopina neko minimalno koncentracijo, katere vrednost je pri različnih substancah različna. Kinin n. pr. zaznamo z okusom v 20 krat manjši koncentraciji nego kuhinjsko sol.

Jakost okusa odvisi od števila vzdraženih kusnih čašic, t. j. od velikosti dražljive površine ter tudi od temperature okušane raztopine (optimum med 10—35 stopinj C). Spoja med posamično kvaliteto in kemičnim

procesom še ne poznamo. Znano je, da je okus dostopen tudi inadekvatnim dražljajem, predvsem električnemu toku (katoda vonja kislota, anoda v večini primerov lugasto).

Tudi pri okusu je velika občutljivost (saharin se okuša od 1:2.000.000). Zanimivo je tudi, koliko gredo skupaj nasprotja (n. pr. kislota po sladkem).

5. Tip, kožni občutek

Občutki (predstave), ki jih posreduje tip, so mnogolični. Pri otipavanju predmeta ugotovimo z občutki, ki jih imamo pri tem, ali je gladek ali raskav, trd ali mehak, okrogel ali oglat, velik ali majhen, debel ali droben, dolg ali kratek, suh ali moker, topel ali hladen. To je najstarejše človeško čutilo. Lokalizacija občutkov tipa pa je precej negotova. Občutek tipa je sestavljen predvsem iz dveh enostavnih občutkov: pritiska in temperature. Občutki raskavosti, gladkosti, mehko-be itd. so različno kombinirani. Sem spada tudi občutek dotika, pregiba miškulature, srbečica in šegretanje, rahlo in ponavljajoče se dotikanje, glajenje. Zelo smo v tem tudi prilagodljivi (sedenje, stoja, ležanje, nošnja obleke, očala, obutve i. p.). Laura Bridgman je n. pr. pri ključavnici po glasovnih tresljajih otipala, če je kdo v sobi in Helena Keller je slepa skončala univerzo, ker morejo slepci tipno brati debele knjige in tudi slikati se morejo navaditi.

Nosilec tipa je koža, odnosno sluznica (v nosu in ustih). Čutne točke nahajamo na različnih mestih kože v različni množini. Tako je koža na koncu prstov bogatejša na čutnih točkah pritiska nego na čutnih točkah temperature. Mnogo čutnih točk temperature ima koža lica. Prsna bradavica je zelo občutljiva za mrzota, mnogo manj za gorkoto, jezik je razmeroma manj občutljiv za bolečino. Za temperaturo so najbolj občutljive ustnice (zlasti zgornje in lica). Nekako pri 10° C ne čutimo ne toplote ne mrzota, potem pa se stopnjuje do 39° C. Mentol n. pr. hladi, alkohol hromi krvna telesa, da se ne združijo kot pri mrzotu (zato pijanec prej zmrzne).

Čut za vročino ali mrzota (temperaturo) ni identičen morda kar s toplomerom. Točka 0 bo tam, kjer ne čutimo ne toplote ne mrzota, potem se stopnjuje temperatura od 10—39° C. Občutljive točke za toploto ali mrzota morejo biti vzdražene tudi po električnosti ali po kemičnih snoveh inadekvatno.

Senzibilno nitje kože poteka združeno v živcih do hrbtnega mozga (ozir. možganskega debla), nato pa odvajajo živčno vzbujenje v možgansko skorjo prednjega dela parietalne lopute, kjer je psihosenzorno polje tipa. — Občutki tipa imajo lokalno barvanost. Ne razlikujejo se samo po kvaliteti (pritisk, mrzota, toplota, bolečina) in jakosti (močan pritisk, neznačajna mrzota), ampak tudi še po tem, na katerem mestu kože so bila vzdražena čutila tipa (pritisk na prstu, na dlani roke, občutek mrzote na hrbtu, na prsih i. p.). Ako otipavamo predmet, imamo različno barvane lokalne občutke in se zavedamo razsežnosti predmeta. Če nam javljajo naša notranja čutila, da so naša gibala v miru, a imamo pri tem

vendar menjajoče se občutke pritiska s strani vnanjega predmeta, sklepamo, da se predmet premika. Tako pridemo do predstave gibanja.

6. Čut za bolelost

Čut za bolelost ni zavisen od ostalih čutov. Deluje na lastnih živčnih končičih, ki so gostejši kot tipni (150 na cm²) in leže globlje v koži ter so neenakomerno porazdeljeni po telesu. Vemo, da zelo boli uho, nos, zobje, noht, manj pa stopala, hrbet, možganje, jezik, črevnica. Torej niso bolesterne točke v skladu z važnostjo organov. Občutljivost je po starosti (otroci manj čutijo bolečino kot odrasli), spolu (možje so občutljivejši!) in opravih, stanu (izobraženci, duševni delavci so občutljivejši od telesnih delavcev, neizobražencev) zelo različna. Ravna se v splošnem pač po več ali manj izoblikovani človeški zavesti. Bolesterne spremembe tudi lahko zvišajo občutljivost. Operiranci, ki so jim odrezali ude, občutijo še po operaciji bolečine na njih.

7. Mišična in organska čutila

Mišični občutek nam vsebinsko posreduje lego, gibanje in napetost. Kako važni so mišični občutki pri vsaki telesni dejavnosti, doživljamo zlasti pri hitri rasti v mladosti. »Nerodna leta« pubertete imajo predvsem svoj izvor v tem, ker mišičje čez noč raste in zato drugače učinkuje kot sicer. Gibanje v tej dobi je brez pravega cilja in silnejše kot mislimo in hočemo. Tudi vsako učenje petja in govorjenja pomenja ustvaritev nove mišične občutljivosti, prilagodljivost mišičja novim življenjskim nalogam.

Organsko ali vitalno občutljivost posredujejo živci po vsem telesu, a jih ne moremo označiti kot posebne čutne organe. Dražljaji prihajajo iz fizioloških dogajanj dotičnih organov samih. Zato jih je toliko kot naših življenjskih funkcij. Prehrana in prebava snovi ugase lakoto in žejo. Sitost, gnus, polnost (nadevanost) in preobilje, spraznitev mehurja in črevesja, tesnoba in olajšanje, kihanje, kašljanje, delovanje žlez, jok, spolno izživljanje, utrujenost, svežost, čilost, vedrost, mirnost, vzdraženost, vse to so pojavi, ki nam jih posredujejo organska ali vitalna čutila. Deloma prehajajo ti pojavi že k čustvenemu življenju.

8. Prostorno zaznavanje

Razlikujemo nazorni (vidni) prostor, tipni, gibalni, slišni ter telesni prostor. Mišično in ravnotežno čutilo je najtesneje zvezano z vidnim čutilom. Mnogi raziskovalci upravičeno nakazujejo, da je resnično gledanje tretje dimenzije nemožno. Freske na stropu cerkve so v resnici položne in ležeče, a izgledajo pokončne. Doživljeni prostor imenujemo tudi nazorni prostor. Vendar imajo svoj delež na prostornem zaznavanju tudi druga čutila ravno tako kot vid: mišični občutki po akomodacijskih in drugih gibih, n. pr. oči, določitev smeri slišanja, otipanje telesa, določitev oddaljitve po stegnjenju rok, upognjenju telesa, koračenju, hoji, končno

uravnava lege po ravnotežnem organu, določitev »spodaj«, »zgoraj«, s čimer različna dimenzijska doživljanja šele postanejo ista.

Nazorni prostor in pa geometrijski prostor se ločita med seboj bistveno. Evklidov geometrijski prostor je enoten, neskončen, kontinuiran in se razteza enako na tri dimenzije. Vidni prostor ima vse te lastnosti razen neskončnosti. Središče geometrijskega prostora je 0 (središče), skozi katero si zamislimo koordinaten sistem, dočim je v središču vidnega prostora vsakdo sam, oziroma je to središče tik pred našimi očmi. Kot prostorno in oblikovno zaznavanje tako posredujejo številni čuti tudi gibalno zaznavanje (predvsem vidni, slišni, tipni, ravnotežni, mišični) in je često z njim zvezano tudi časovno zaznavanje. (Dalje.)

Narodna kultura

Prof. Ema Deisinger

Psiha slovenskega naroda

(Nadaljevanje.)

V slovenskih pregovorih in rekih je slovenska duša s pronicavo odločnostjo pogleda izpovedala izkušensko spoznano resnico, nezakrito od sanj in iluzij. Iz temeljev slovenskega bistva stalno zaudarja otožen in bridek nasmeh, tisti bridkostni nasmeh brez humorja, v katerem je spor med idealom in realnostjo in v katerem je usodna zaostritev nasprotij in obtožb. Tako zveni iz marsikaterega slovenskega pregovora težka obtožba nad odrto rano v narodnem telesu. Pestrost gest in gibov, vse kar je stalno stalo na straži in svarilo iz podzavestnih moči slovenskega bitja, so borbena znamenja za svetlejšo in lepšo podobo, za bolj sončno in veselo. Narodni pregovori obsevajo nevarnosti z lučjo svoje izkušensko spoznane resnice ter jemljejo teminam grozoto, da koraka človek svobodneje in trdneje. Ozka gaz, po kateri je v preteklosti hodil slovenski narod, je bila služeača ponižnost; turobna senca s te poti sega še v sedanost. Z bridko trpkim nasmehom se spominja ljudska modrost takega človeka, ki se mu življenje razpleta navzgor v suženjstvu in hlapčevstvu, navzdol pa v tlačanju podrejenih. Takole pravi ljudska modrost: Petlarska¹ uš hudo rezonira v gosposki suknji.

Nadarjen in v notranjosti bogat narod ni mogel nikdar popolnoma razkleniti okov, ki so mu jih nadelo ti skozi stoletja v kri in meso vcepjeni pasivni atributi o ponižnosti, pohlevnosti, poslušnosti in skromnosti, ki niso nikakor bili oporišča za njegovo zdravo rast navzgor in navzven. Teh spon se ne bo otrešel zlepa, tudi ne v bližnji prihodnosti, ampak morda v kasnejših prevzgojenih generacijah. Ne smemo gledati samo svetlih strani slovenske duše, temnim pa se izogniti in glavo vtakniti v pesek. Za spoznavanje reakcij je važna tudi tista nema kretnja, ki se

¹ Petlarska = beraška.

prikrade samoumevno na lice slovenskega človeka, ko prebujajoči se izraz obraza izdaja, da v globelih njegove duše ni altruističnih tokov in vrelov. Obeti in upi nimajo potrebnega kvasu notranje požrtvovalnosti za bližnjega, za sorojaka, ampak je v oblikah in pogojih, pod katerimi je slovenski človek žil, vložil gon samoohrane svoj veto vzniku altruističnih in požrtvovalnih teženj, češ: Vsak je sam sebi najbližji! Vprav posestni in ohranitveni nagon ga ovira v močnejšem razponu peroti in v svobodnejši tveganosti. Kakor se kmet oklepa svojega koščka zemlje, uradnik svoje službice, tako se tudi širše plasti ljudstva vtesnjujejo v sebičnih enostranostih. Skopost in lakomnost, ti dve več ali manj očitni lastnosti malega človeka, sta zgoščeni narodu nevarni, ker lahko tirata ljudi v prehude materialistične malenkosti. Iz potrebe po ravnotežju, namreč da bi slovenskega človeka bolj prešinjala slast poleta, da bi se otresel mōre skoposti, ki ga pritiska k tlom, iz te volje po aktivni zavesti skupnosti in medsebojni pomoči veli ljudska modrost: Boljši pocedin kot držin.

Na drugi strani pa se razliva preko pokrajin slovenske duše tista mehkoča, ki sliči mirni, topli pomladni svetlobi, a ne izvira iz kake vrojene sentimentalne slabosti in tudi ni produkt s historičnim položajem pogojene vzgoje, ampak je tipična svojstvenost lepote slovanske duše vobče. Ta lastnost je prav za prav psihološka moč, ki napravlja slovensko dušo za nositeljico bogatih notranjih doživetij, dočim je sestavina stiskavosti in skoposti okvara, slovenske duše, ker ovira rast posameznika v skupnost, tako da je psihološka eksistenca naroda vsled te kvarne zmesi včasih zožena v območje osebnostnih-strankarskih interesov. Osebo korist vezati na kako politično stranko je najopasnejša manipulacija in vodi do izkrivljene notranje podobe človeka. Taka oblika je preozka, da bi v njej mogel rasti resnično živ organizem narodne skupnosti, povezanosti in medsebojne pomoči vseh članov. Etična podstava naroda ni v vprašanju gmotnih koristi, sredstev in prednosti posameznika, ampak v preprosti povezanosti in skupnosti vsakega posameznika z vsemi člani tega naroda. Tudi tej resnici je treba pogledati v oči, otresti se nesloge in razdorov ter graditi na tej etični podstavi naroda. Velika manifestacija slovenskega naroda se bo začela vprav tedaj, ko bo v vsakem posamezniku kar najbolj živa ta zavest narodne skupnosti, občestvenosti in povezanosti vsakega z vsemi člani svojega naroda. Če veliki narodi goje to vrednoto, tem bolj jo mora slovenski narod, da občutimo slast moči, rasti, zanosa, verovanja vase in samozavesti.

Duh tvornosti, ki je v slovenskem narodu velik, se je boril skozi dolga stoletja na raznih duhovnih popriščih in igral vladajočo vlogo tudi na umetnostnem področju, kjer se je dostojno proslavil. Že itak hrani slovenska duša v sebi veliko bogastvo duševnega sveta, tem veličastnejšo povzdigo lepote je doživela slovenska duša v umetnosti. O teh dragocenih spomenikih narodne umetnosti govore obsežna zbrana dela.²

² Gl. Steska V.: Slovenska umetnost; Stele: Oris zgodovine umetnosti pri Slovencih; Zbornik za umetnostno zgodovino; Sič Albert: Narodne vezenine na Kranjskem, Kmečke

V trših življenjskih pogojih kot drugi narodi so Slovenci zato notranje bolj prekaljeni ter so ohranili svoje posebnosti in poteze značaja tudi v umetnosti. Duševno-čutna stvarjalna volja ljudstva je oblikovala snov po zamisli in predstavah iz kmečkega življenja. Kakor je slovenska narodna poezija kmečka in ne mestna, tako je tudi slovenska umetnost kmečkega izvora in je ne smemo ločiti od kmečkega življenja. Kakor svež žarek, ki prihaja iz prvobitne, zdrave, bogate slovenske duše je ta duševna moč ljudstva, ki je iskala izraza vedno le v podobah in ne v pojmi. Osrednje izhodišče slovenske umetnosti je lirično-ljubezensko, glede gradnje same pa smemo reči, da sta se združila dva činitelja v dosego umetnine: ljudski genij in rokodelstvo. Rokodelstvo je prvotno. Stoletja ne poznajo nobenega drugega stvarjalnega načina izražanja svojih čustev kakor po snovi v obliki dovršenega rokodelstva. Z rokodelstvom je prejel človekov stvariteljski nagon plemiški grb. Genij in rokodelstvo sta nujno morala delovati skupno, da se je nadaljevani razvoj rokodelske obrti organsko dvignil na visoko stopnjo umetniške dovršenosti. Zgodovina umetnosti pri vseh narodih je prav za prav v nekem smislu zgodovina razvoja gotove rokodelske panoge k zmeraj višjemu izpopolnjevanju.³

V slovenskem človeku je bila vedno močna težnja k lepoti, širini, višini in luči. Korak za korakom sta genij in rokodelstvo osvajala srca ljudi ter vela in pela čisti ritem dremajoče lepote, dokler se ni rodila iz njiju umetnost in se naposled ustalila kot dedna vednost naroda. Tla slovenske zemlje so nudila slovenski umetnosti dovolj tkiva, da je vdihnil ljudski genij-rokodelec vanj svoj sen lepote. V drugih zemljah, kjer je doma marmor in kamen, sta ta dva pustila svetlo sled v umetnosti, v naših krajih pa je les tisti material, v katerega je rezljal slovenski človek svoj odgovor na stvarstvo. Vedno je bilo v umetnosti tako, da je vpliven material domačih tal. Kakor je za egipčansko umetnost značilen bazalt in granit, za grško grški, za italijansko italijanski marmor, tako je za slovensko umetnost značilen les. Šumni gozdovi gorate Gorenjske so dajali dovolj raznovrstnega dobrega lesa v ta namen. Slovenska duša, ki nosi v sebi — kakor smo čuli že v prejšnjih poglavjih — sen mitične starodavnosti in težo življenjske resnobnosti, govori z isto modro besedo tudi v umetnosti. Lahko bi rekli, da družijo slovenska kmečka umetnost v psihološkem oziru v sebi troje elementov:

1. mitično čustvovanost,
2. kleno življenjsko resnobnost,
3. misel za stvarnost.

Vsi predmeti se izdelujejo edino iz miselnega vidika realne praktične uporabe.

hiše in njih oprave; Karlovšek: Slovenski ornament I., II.; Karlovšek: Umetnostna obrt, Slovenski domovi; Mal J.: Zgodovina umetnosti pri Slovencih, Hrvatih in Srbih; Cankar Izidor: Slovenska moderna umetnost; Sič A.: Zbirka ornamentov; Sič A.: Slovenske narodne noše. Itd.

³ Glej: Spieß, Die Bauernkunst.

Preprostost evangelija izpoveduje slovenska duša v umetnosti s stari-
m krščanskim simbolom IHS, ki ga je vtisnila na premnoge predmete,
ki služijo praktični uporabi, ne samo na prtičke v »bohkovem kotu«, na
pletene pisane košare, jerbace, cekarje itd.; na stare bajeslovne motive
pa naletimo na vezeninah in predmetih za hišno uporabo, iz mitičnega
rastlinoslovja pa igra največjo vlogo nagelj, ta simbol ljubezni.

Vas, ki je tvorila zaokroženo gospodarsko enoto, ni poznala specia-
lizacije v delu. Vaški umetnik je bil vse v eni osebi: rokodelec, ki je
moral izdelati s strokovnjaško vestnostjo naročeni predmet, je sam po-
godil lično obliko predmeta in se osredotočil vanjo tako, da je predmetu
vdihnil čar lepote, ga pobarval sam in okrasil v tistem okusu, ki je veljal
v vsem okraju za splošno merilo lepočutja. V tem se tudi loči kmečka
umetnost od mestne, ki je zapustila rokodelstvo, in se vsa posamezna
dela, ki služijo okrasitvi, opravljajo ločeno. Duševni proces vaškega in
mestnega umetnika je popolnoma drug; pri vaškem umetniku mirno in
trdno delo rokodelskega značaja, vestna izdelava in ozir na trpežnost
stvari, pri mestnem bolestna borba za obliko in slog. Vaški rokodelec
se je že zgodaj seznanil z materialom, pozna njegove posebnosti, spret-
nost roke in volja sta se zlili v eno, izdelani predmet pa govori vsemu
vaškemu občestvu razumljivo govorico. Tako je slovenska kmečka umet-
nost zrasla iz življenja slovenskega ljudstva, zanj je delal vaški umetnik
in ne proti njemu. Nikdar se doslej ni pri nas mislilo na to, kolika škoda
je zrasla našemu ljudstvu, ko so mu odvzeli umetnost in jo prenesli v
mestni atelje, jo ločili od rokodelstva, ljudstvo samo pa nakazali na
žalostne nadomestke za umetniško izživljanje, na gramofon, kino, na piv-
nice in gostilne. Poprej je bil v vasi vsak kmečki rokodelec kos tvornega
umetnika, ki je razumel ljudsko dušo, kakšne okraske ljubi na pohištvo,
skrinji, zibelki, živel je skupaj z ljudstvom, ga videl pri delu in počitku,
se veselil z njim v prazničnih dneh, njegova dela so zatorej nosila pečat
tiste lepote, ki jo je opazoval v narodni noši ljudstva, v njegovi pesmi in
plesu. Izdelava dobrih, trpežnih in solidno izdelanih predmetov sicer še
ni umetniško delo, toda zraven spada skulptura, slikarija in okrasitev.
Kmečka umetnost kljub temu ni nikaka lepotična umetnost kakor mestna,
je vezana na praktične in uporabne predmete, se odlikuje po trpežnosti
in solidni izdelavi, pa tudi po bogati izrezljanosti, okrasitvi in mični sli-
karji, da so bili vsi ti predmeti v veselje in ponos neveste in gospodinje
ter služili lepoti in toploti domačega ognjišča.

V slovensko narodno umetnost je bilo torej vključeno rokodelsko
delo. Izdelki so pričali o živetosti celih generacij v to delo, cela poko-
lenja so nadaljevala rokodelsko tradicijo svoje rodbine in se posvetila
kaki izvestni rokodelski stroki ter po tej nasledila celo rodbinsko ime.

Razvrednotenje rokodelstva ima svoj vzrok v podvižu in razmahu
strojnega dela in v njegovi neomejeni produktivnosti, zaradi česar je tudi
naloga, obuditi in poživiti narodno umetnost danes vse težja, kajti kup-
čijsko izdelovanje predmetov z narodnimi motivi bi pomenilo množen-

stveno izdelovanje stvari, ki so napravljene brez posebne pažnje, vestnosti in ljubezni, tako da bi ne mogli govoriti o umetniški vrednosti izdelkov.

Rokodelstvo je torej oplojevalo umetnost, kjer se je pa umetnost ločila od rokodelstva, je nastala mestna moderna umetnost, ki ni več zadeva skupnosti in ljudskega občestva, njena govorica je prepuščena samovolji posameznika, ljudstvu pa je tuja in nerazumljiva ter potrebuje tolmačev-kritikov.

V slovenski narodni umetnosti ne vzbuja posebne pozornosti živahnost in pisanost barv — saj se tudi druge slovanske umetnosti odlikujejo še po večji pisanosti barv —, ampak se odraža bolj vitaliteta in resnoba slovenske duše ter njen poseben dar za subtilne in drobne vrednote življenja. Kakor v keramiki, tako je tudi v lepotičju (uhanih, iglah, zaponkah, okraskih), v narodni noši (avbah, pečah) izražalo slovensko ljudstvo s posebno nežnostjo lirično sanjavost svoje duše, tako da narodne umetnine dihajo iz sebe mirnost in veliko nežnost občutja, iskrenost, preprostost in ljubezen. Zunanjščina in notranjščina slovenske kmečke hiše je razodevala toplino domačnosti. Vsak kos, vsak predmet v njej je bil zaključena enota zase, ki ji ne moremo ničesar odvzeti in ničesar dodati. To enotnost posameznih predmetov ne smemo smatrati kot enoličnost, kajti enoličnost je dolgočasna, ampak je v tej enotnosti razgibanost in mnogoličnost; poleg src in nageljnov se vrstijo v pesniški ubranosti kot simbolni okraski na predmetih: ptice, tulpe, žarki, krogi, rozete, stilizirane cvetke, lističi, križi, kelihi itd. Na steklo slikane živobarvne podobe o smrti, poslednji sodbi, peklu, vicah govore s temi globokimi življenjskimi motivi o človeški usodi bolj zgovorno kakor besede v knjigah.

Slovenska narodna umetnost ima neko duševno privlačnost poleg ljubavne liričnosti in resnobe, tisto privlačnost, da predmete, s katerimi živiš in jih rabiš v vsakdanjem življenju, vzljubiš in ti nekako prirasto k srcu. Slovenska narodna umetnost je torej bolj duševnostnega značaja.

Posebej pa se še ozrimo na nekatere značilnosti v umetnosti alpskih Gorenjcev, da lahko psihološko zasledujemo njihov značaj v vseh odenkih na raznih popriščih. (Dalje.)

Rafael Zazuła

Nekaj snovi za pouk v višji ljudski šoli

II.

Apnenec

(Dalje.)

Apnenec je zelo razširjena kamenina, ogromni skladi te rudnine tvorijo Dinarsko gorstvo, Julijske Alpe in Karavanke. Važen je kot gradbeni material in kot sestavina plodne zemlje, ker izboljšuje njene fizikalne lastnosti in rodovitnost.

Splošno pouk o apnencu omejujemo na izdelovanje apna, opuščamo pa za kmetskega otroka bolj potrebno in zanimivo tolmačenje o kroženju apnenca iz mrtve v živo prirodo.

Ker je potrebno prvo in drugo, naj se obravnava apnenca deli in se otroci v osnovni šoli poučijo o nahajališčih apnenca in izdelovanju apna, učenci v višji ljudski šoli pa naj spoznajo pomen apnenca v kmetijstvu. Podobna delitev naj se upošteva tudi pri obravnavi drugih prvin. Zaradi različnega ustroja šol je splošna določitev take delitve težka, v višje organiziranih šolah naj se v osnovni šoli obravnava predpisanih prvin izvrši v glavnem v fizikalnem oziru, v razredih višje ljudske šole pa dopolni s kemično obravnavo, to pa v podeželskih šolah s posebnim ozirom na kmetijsko, v mestnih z ozirom na industrijsko usmerjenost pouka; higienski smoter je v vseh isti. V šolah s samo enim ali dvema oddelkoma, deloma tudi v šolah s tremi oddelki, za omenjeno delitev ni časa, zato naj se tu snov obravnava v ožjem obsegu, a celotno. Ako vzamemo za primer baker, bi na nižje organizirani šoli v eni učni uri poučili otroke o bakreni rudi in kovini, v drugi učni uri o izdelovanju galic. V istem tednu se pri praktičnih gospodarskih znanjih obravnavajo sneti ali plesni, pri higieni snaženje kuhinjske posode in pribora, ali pomen zračenja in sončenja stanovanj in shramb. V višje organiziranih šolah se snov sorazmerno poglobi in razširi.

Predpisani učni načrt za prirodoznanstvo v višji ljudski šoli ima prav dober izbor snovi, slaba pa je razporeditev. Za 1. razred višje ljudske šole je predpisan pouk o živalstvu, za 2. razred botanika, za 3. razred nauk o človeku in nekaj fizike, za 4. razred pa fizika in kemija. Taka razvrstitev ni v skladu z učno koncentracijo, ki jo zakon predpisuje. Večina otrok odhaja iz šole pred polnim osemletnim šolanjem in zapušča šolo brez potrebnega znanja iz kemije.

Vrnimo se k apnencu. Apnenec je kalcijev karbonat. Karbonati so soli ogljikove kisline. Ogljikova kislina je raztopina ogljikovega dvokisa v vodi, njeno sestavo otrokom najboljše pojasni kemična enačba: $H_2O + CO_2 = H_2CO_3$. Kislina kot taka ne obstoji, obstoji le v svojih sestavnih delih, vodi in ogljikovem dvokisu. Ako v kislini H_2CO_3 vodik nadomestimo s kovinami, dobimo obrazce za karbonate po enačbah: $H_2CO_3 + 2K = K_2CO_3 + 2H$, $H_2CO_3 + 2Na = Na_2CO_3 + 2H$, $H_2CO_3 + Mg = MgCO_3 + 2H$, $H_2CO_3 + Ca = CaCO_3 + 2H$. Iz enačb je razvidno, da sta v prvih dveh potrebna 2 atoma natrija in dva atoma kalija, da se nadomestita oba atoma vodika v kislini. Vsak atom natrija ali kalija nadomesti po en atom vodika. V drugih dveh enačbah en atom magnezija ali kalcija nadomesti dva atoma vodika. Nazorno nastajanje karbonatov zaradi zgoraj navedene neobstoynosti ogljikove kisline ne moremo pokazati.

Na gornjih enačbah pojasnimo otrokom, da je združevalna sposobnost med prvinami različna, pravimo ji spojnost ali valenca. Spojnost prvin določamo po tem, koliko atomov vodika se spaja z enim atomom prvine, ali po tem, koliko vodikovih atomov v kislini se nadomesti z enim atomom prvine. Iz obrazca H_2O je razvidno, da se dva atoma vodika spajata z enim atomom kisika, kisik je dvovalenten. Vsak atom natrija nadomesti v kislini en atom vodika, prav tako kalij, obe prvini sta enovalentni. Vsak atom magnezija ali kalcija nadomesti v kislini 2 atoma vodika, magnezij in kalcij sta dvovalentna.

O valencah učencev ne poučimo zato, da bi morda znali pisati kemične enačbe ali obrazce, ali da bi pomnili spojnost posameznih prvin, zadostuje, ako o njih vedo le toliko, da razumejo, zakaj so obrazcem pridane številke.

Da je pouk vsaj nekoliko podprt z nazornostjo, topimo v razredčeni žvepleni kislini koščke cinka, posebej še železne opilke. Pri obeh poizkusih uhaja iz epruvete vodik, ker se v kislini vodikovi atomi nadomeščajo s kovinskimi po enačbah: $Zn + H_2SO_4 = ZnSO_4 + 2H$, $Fe + H_2SO_4 = FeSO_4 + 2H$. Cink in žveplo nadomeščata po dva atoma vodika, sta dvovalentna. S poizkusom smo pokazali, kako nastaneta cinkova in železna galica, ter pouk o galicah dopolnili. Ponovimo še o bakreni galici in ponovitev dopolnimo s pojasnilom, da so spojine kovin z žvepleno kislino sulfati in je torej modra galica bakrov, cinkova galica cinkov, zelena galica pa železov sulfat. Znan sulfat je tudi sadra, mavec

ali gips — CaSO_4 . Sulfati se v kmetijski literaturi pogosto omenjajo in je potrebno, da otroci pojem razumejo. Ako pri ponavljanju učne snovi dodajamo podobne dopolnitve, postane tudi ponavljanje za učence zanimivo in izpopolnjuje njihovo izobrazbo. Ponavljanje brez vsake novosti boljše učence dolgočasi in sili k postranskim zaposlitvam. Poleg spojine CO_3 se v apnencu nahaja kovina kalcij: Ca. Kalcij je srebrnobela kovina, na zraku se hitro izpremeni, gori pa s svetlim plamenom. Gorenje kalcija izrazimo z enačbo: $\text{Ca} + \text{O} = \text{CaO}$. V velikih množinah se kalcijev oksid pridobiva v apnenicah. Pri žarenju v apnenici razpade apnik v kalcijev oksid in ogljikov dvokis: $\text{CaCO}_3 = \text{CaO} + \text{CO}_2$. Kalcijevemu oksidu pravimo žgano ali živo apno. V malem ga v šoli proizvajamo, ako v epruveti iz težko topljivega stekla segrevamo drobno zmet marmor ali drobno zmeto kreda. Poizkus ima dosti več poučne vrednosti, kot dolgovezno razgovarjanje o apnenicah.

Žgano apno rado vpija vodo, je hidroskopično. Ponekod ga v vlažnih stanovanjih devajo za omare ali v vlažne kote, da vpija vlogo. Ako žgano apno polijemo z vodo, tvori z njo kalcijev hidroksid ali gašeno apno: $\text{CaO} + \text{H}_2\text{O} = \text{CaO}_2\text{H}_2 = \text{Ca}(\text{OH})_2$. Kalcijev hidroksid pomodri rdeč lakmusov papir, gašeno apno je baza. Baze so kovinski hidroksidi, imajo lužast okus in učinkujejo kislinam nasprotno. Na zraku se spaja z ogljikovim dvokisom in izpreminja nazaj v kalcijev karbonat: $\text{Ca}(\text{OH})_2 + \text{CO}_2 = \text{CaCO}_3 + \text{H}_2\text{O}$. V malti v zidu se to izpreminjanje vrši počasi, zaradi nastajajoče vode se zidovi počasi sušijo in jih po več mesecev puščamo v surovem stanju. V bordoški raztopini apno veže galico na liste, da jo dež prehitro ne izpere.

Pripravimo si čiste apnene vode in vanjo vpihujmo zrak, ali pa poveznimo z apneno vodo omočeno stekleno posodo čez plamen. Prej čista apnena voda postane motna, ker v njej nastaja CaCO_3 . Pojav naj raztolmačijo učenci sami.

Apnenec se topi v kislinah, posebno živahno v solni. Pri tem nastaja kalcijev klorid: $\text{CaCO}_3 + 2\text{HCl} = \text{CaCl} + \text{CO}_2 + \text{H}_2\text{O}$. Iz kalcijevega klorida pridobivajo z elektrolizo kovino kalcij. Voda na poti skozi zrak in zemljo svrkava ogljikov dvokis in topi apnenec. Reke leto za letom odnašajo velike množine raztopljenega apnenca v morja, Laba ga samo iz Češke letno odnese 25.000 kg. Razne morske živali in plankton odjemljejo apnenec iz morske vode in ga porabljajo za svoje lupinaste hišice in oklepe. Poginule padajo na morsko dno, iz njihovih kamenitih ostankov se v stotisočletjih grmadijo novi skladi apnenca, dokler se nekoč zaradi gibanja in gubanja zemeljske skorje ne dvignejo nad morsko gladino, kot se je to v davniini zgodilo z našimi Alpami in Dinarskim gorstvom. Na apnencih vidimo sledove razjedanja v žlebastih koritih, luknjah in kanjonskih strugah.

Ako voda počasi polzi po stenah in izhlapeva, se izloča apnena siga, ako pa voda kaplja od stropa podzemeljske jame, nastajajo kapniki stalaktiti in stalagmiti. Tekoči vodi odjemljejo vodne rastline ogljikov dvokis (ga usvajajo), zato topilna moč vode upada in se na mahovih izloča lahnjak ali apneni maček. Z glino onečiščen apnenec se imenuje lapor, ako se rad kolje, mu pravimo opoka. Iz laporja izdelujemo cement. Jugoslavija ima mnogo izvrstnega laporja in proizvaja mnogo cementa. Velike tovarne za cement imamo v Splitu, Zagrebu in Beočinu v Sremu. Lapor meljejo in žgejo, po potrebi dodajajo apna. Cement rad vpija vodo in se pri tem strdi, na vlažnem prostoru se skvari. Cement rabimo pri vseh gradbah, kjer je zidovje izpostavljeno vodi in mokroti. Posebno vrsto apnika imenujemo marmor, dobiva se na Pohorju. Kristali čistega apnenca so prozorni kot steklo ter lomijo in cepijo svetlobne žarke. Apnenec je pretežno sivkaste barve, ni pa vedno čist kalcijev karbonat, navadno so mu pri-mešani še drugi karbonati, največkrat magnezijev: MgCO_3 . Zmes kalcijevega in magnezijevega karbonata je dolomit. Pri nas se nahaja v Polhograjskih Dolomitih. Poleg MgCO_3 se v apnencu nahaja tudi FeCO_3 , ZnCO_3 in PbCO_3 .

(Dalje.)

Telesna vzgoja, mladina in šola

Sredstva pravilne in uspešne telesne vzgoje

(Dalje.)

Ogledali smo si nalogo in cilj telesne vzgoje. Da pa nam bo uspelo postavljeni cilj doseči, ali se mu vsaj čim bolj približati, bom omenil nekaj takih sredstev.

1. **Pravilno hranjenje.** Za rast je vsakemu živemu bitju potrebna dovoljna količina hrane, torej tudi človeku. Hrana bodi preprosta, obilna in tečna, ker le telo, ki ima dovolj hrane, raste in se pravilno razvija, če pa mu te manjka, seve slabi, peša in propada. Vcepimo pa že mladini, da naj se izogiba alkohola in nikotina, ki sta telesu, zlasti mlademu, strupena sovražnika. Solidno življenje, delo in dovolj počitka (spanje!) so podlaga vsakemu uspehu.

2. **Pametno oblačenje.** Oblačimo se zato, da nudimo ali ohranimo telesu potrebno toploto. Sami vemo, da se poleti malo in svetlo oblačimo, pozimi več in temno. Razložimo to tudi otrokom! Jasno je torej, da bomo pri delu, kjer se dosti gibljemo, manj oblečeni kot takrat, če le stojimo in mirujemo. Telesne vaje so tudi delo, pri katerem se temeljito razgibljuje vsi telesni deli. Zato bomo seveda tudi pri telesnih vajah lahko oblečeni. Paziti moramo, da bo telovadna obleka dovolj široka (ne tesna, da preprečuje normalni krvni obtok, pa tudi ne preveč hlapna, da moti pri izvajanju vaj!). Obleka bodi taka, da ne dela neprilike telesu, kakor tudi ne telesnim kretnjam. Držimo pa se načela: kadar koli moreš, vadi s čim bolj golim telesom — fantje v samih hlačicah, dekleta pa sama najdejo najprimernejši način. Poštenim, mislim, to ne bo narobe!

3. **Utrjevanje telesa.** Le na neprilike vajeno telo, ki ne pozna mehkužnosti, zmore biti močno. Zato ga moramo polagoma utrjevati in negovati. Kako? Z umivanjem, pogostim tuširanjem in pa s kopanjem. To je omogočeno prav vsem, saj vode je povsod dosti in je poceni.

Kopanj pa poznamo več vrst: **zračno** je, če hodimo čim manj oblečeni na zraku (v samih telovadnih hlačicah ali celo plavalkah!), da se koža privadi na zračne izpremembe in toplotne spremembe; **sončno** kopel imenujemo sončenje, ki naj ne bo nikoli pretirano nastavljanje žgočim žarkom, (da se lušči prepečena koža!), ampak nasprotno: telo izpostavljammo sončnim žarkom polagoma, vsak dan nekaj minut več; **vodno** kopanje pa je prav za prav združitev obeh dosedanjih. Koliko zdravja je v teh navidezno brezpomembnih stvareh! Seveda pa imajo pri tem utrjevanju in gojenju telesa važen vpliv telovadišča, kopališča in pa res čiste ter zdravstveno dobro urejene telovadnice. Brez teh naj bi ne bila nobena slovenska vas, blizu in daleč. Čim več teh naprav bo krasilo slovensko zemljo in čim več ljudi bo hodilo vanje po okrepčilo telesu, tem manj bolnišnic in zdravilišč bo potrebno! Pomnimo: zdravje se brž zapravi, a po niti vrača in pridobiva!

4. **Čista, sončna stanovanja.** Poglejmo si ob priliki mladino, ali tudi odrasle stanovalce predmestnih barak in nečistih stanovanj! Iz lic jim čitamo slabost, zdravje se poslavlja od teh ljudi. Ne le nesnage, bojmo se zlasti vlage v stanovanjih, ker taka vlažna stanovanja so leglo vseh mogočih umazanij in klic, ki prenašajo vsakovrstne bolezni. Zato se ne bojmo sonca, ki s svojimi toplimi žarki uničuje telesu škodljive, a očesu navadno nevidne bolezenske povzročitelje.

5. **Telesno delo.** To je lahko dvojno:

- a) **poklicno delo** — v družini, na polju, v rudniku, v delavnici itd.;
- b) **sistematske telesne vadbe**: v šoli, na tečajih, v telesno-vzgojnih organizacijah itd.

Pri vsem tem — posebno pa pri sistematskih telesnih vadbah, kjer zavestno in hotno vplivamo na svoje telo — ne smemo nikoli izgubiti iz vidika tele ugotovitve: telesne vaje imajo namen enako razgibati celo človekovo telo in ga z vajami razvijati. Če pa je človek z delom zaposlen, ga že delo samo razvija. Žal navadno enostransko, kot smo že zadnjič videli. Zato je takim ljudem treba nuditi vaj, ki bodo razvile oziroma delovale v pozitivni smeri na tiste telesne dele, ki pri poklicnem delu niso zaposleni, ali so zaposleni malo, kajti le na ta način bomo odklonili enostranost v razvoju. Telo pa bomo s telesnimi vajami skušali omehčati in sprostiti morda z delom preveč napete in preveč obremenjene mišične skupine. Telesne vaje so torej tudi nekak dodatek za slabo razvite dele, da ti dohite v razvoju z delom bolj razvite, ali pa služijo mehčanju in sprostitvi preveč razvitih telesnih delov. Vaja naj vajo dopolnjuje, telesu pa tako nudimo vse ono, kar rabi! (Dalje.)

Hospitacijsko poročilo

o vzornem učnem nastopu, ki se je vršil na državni ljudski šoli v Bušechi vasi dne 15. marca od 9. do 11. ure.

Navzočih 25 učiteljev (-ic).

I. RAZRED:

II. in III. višje ljudske šole — razrednik šolski upravitelj Šubert Alojzij.

II. PREDMET:

Kmetijstvo in praktična gospodarska znanja v zvezi z gospodarskim računstvom.

III. SNOV:

1. Kmetijstvo: Katere vrste zemlje so v našem kraju?
2. Praktična gospodarska znanja: Nekaj o zemljiško davčnem katastru (katastrska mapa in posestni list). Priložnostna ponovitev.
3. Računstvo: Zboljševanje težke glinaste, ilovnate in peščene zemlje. Preračunavanje količine materiala, stroškov in rentabilnosti.

IV. UČNI PRIPOMOČKI:

- Ad 1. Vzorci glinaste, ilovnate, laporne, peščene in humozne zemlje.
Ad 2. Katastrska mapa, mapni naris šolskega posestva, posestni list.

V. OPAZOVALNE NALOGE:

1. a) Kje je v našem kraju rahla in kje težka zemlja?
b) Otipaj različne vrste zemlje s prsti in pazi, kako se poedine vrste občutijo!
c) Na katerih mestih domačega zemljišča postane zemlja kmalu suha? Na katerih pronica voda le počasi ali celo zaostaja?
č) Opazuj za časa suše tvorjenje razpok!
d) Opazuj vrsto zemlje, če se delajo pri obdelavanju velike grude!
e) Pazi in vprašaj, ali strohni gnoj prej v lahki ali težki zemlji!
f) Na katerem vaškem polju najbolj uspeva rž, pšenica, ječmen, oves?
2. Oglej si posestni list, ako ga imate doma!

Potek in način razrednega dela.

Po molitvi uvede razrednik učence v delo: »Otroci, v šolo ste prinesli različne vrste zemlje; doma ste imeli opazovalne naloge, ker smo rekli, da bomo danes govorili o zemlji. Vzemite prvi zabojček in daj vsakemu učencu nekaj zemlje!«

(Učenec to stori.)

Razrednik: Otroci, najprej bi rad vedel, kako nastaja zemlja. Izprašajte drug drugega o tem, kar vam je znanega! Česar ne boste vedeli, bom pa povedal jaz.

Učenci se med seboj izprašujejo, odgovarjajo in celo kritično presojujejo odgovore. Pojavljajo se naslednja vprašanja in odgovori:

A.: Klun, kako nastaja zemlja? | B.: Pozimi pride voda v razpoke kamenja, tam zmrzne in kamenje se zaradi tega drobi. — C.: Kako še nastaja zemlja? | D.: Zemlja nastaja tudi iz strohnelega listja. | E.: Zemlja nastaja tudi iz trohnenja in gnitja vej. — F.: Kje se zemlja najbolj napravlja? | G.: V gozdu se dela največ zemlje.

R.: Kako smo lansko leto imenovali to zemljo? | H.: Rekli smo, da je to črnica ali humus. | I.: Zemlja nastaja tudi iz poginulih živali.

R.: Premislite in opazujte, katere snovi vsebuje zemlja! | A.: Zemlja ima v sebi mnogo gline. | B.: Tudi pesek je v zemlji. | C.: Zemlja vsebuje tudi humus.

R.: Vse te snovi so resnično v zemlji in jih tudi na zunaj vidimo. Še neko snov moramo omeniti, ki je tudi zelo važna sestavina v zemlji. Te mi ni še nihče imenoval. Premislite! — Odgovora ni, zato pojasni razrednik, da je ta snov apno.

R.: Premislite, katera zemlja bi bila najboljša! | D.: Najboljša bi bila tista zemlja, ki bi imela mnogo apna.

R.: Preveč kake snovi v zemlji tudi ni dobro. Ve kdo boljše? | E.: Ako ima zemlja nekaj gline, nekaj peska in nekaj apna ter humusa, je zelo dobra zemlja.

R.: Prav je tako, toda v naši domovini je malokje tako. Nekje je več gline, nekje več peska, tam zopet več apna, tako da je malo krajev, kjer bi dobili tako zemljo, da so te štiri sestavine v enakih merah porazdeljene.

R.: Preglejte, otipajte in ocenite zemljo, ki jo imate na klopi!

Učenci pregledujejo zemljo in se medsebojno izprašujejo. C.: Kdo je prinesel to zemljo? | D.: To zemljo sem prinesel jaz. — E.: Kje si jo dobil? | D.: Dobil sem jo na Stojanskem vrhu. — E.: Kako se občuti ta zemlja med prsti? | F.: Ta zemlja je mastna in težka. — C.: Kakšne barve je? | G.: Zemlja, ki jo imamo na klopi, je sive barve. — K.: Zakaj je ta zemlja tako mastna? | I.: Zaradi tega, ker vsebuje mnogo gline.

R.: Kako bomo imenovali to zemljo? | L.: Ta zemlja je glinasta zemlja. — K.: Kje v naši okolici je še taka zemlja? | C.: Glinasta zemlja je še na Pošteni vasi, na Vrhovski vasi. | E.: Taka zemlja je tudi na šolskem vrtu.

R.: Na šolskem vrtu nimamo glinaste zemlje, pač pa ilovnato zemljo. Poglejte in otipajte to zemljo!

R.: V čem je razlika? | D.: Med prsti se čuti nekaj peska.

R.: Nekaj peska je v tej zemlji. Ilovica je vedno zmes gline in peska. Tudi po barvi se loči od glinaste. | K.: Ilovnata zemlja je bolj rdečkaste barve.

R.: Povrnimo se zopet k glinasti zemlji. Premislite, kako bi se taka zemlja obdelovala, kako bi jo gnojili in kaj bi uspevalo na tej zemlji! | D.: Glinasta zemlja drži dolgo vlago. — C.: Zakaj je ta zemlja vedno bolj vlažna? | K.: Taka zemlja se vode zelo napije in je ne pusti ven, ker je zbita. — A.: Kako obdelujemo tako zemljo? | D.: Glinasto zemljo preorjemo v jeseni, da se pozimi spočije in sprhni. Spomladi pa jo samo povlačimo. | C.: Glinasto zemljo težko obdelujemo.

R.: Res je, prav zato se tudi imenuje težka zemlja. Pri obdelovanju pa moramo biti jako previdni. Nikdar je ne smemo obdelovati v zelo mokrem stanju. S tem bi zemljo uničili za več let. Mokre grudice bi se tako spoprijele, da bi bila zemlja potem še bolj zbita. Skozi tako zbito ploščo zrak težko prodre v notranjost. — E.: Kako se v težki zemlji razkrajajo gnoj? | B.: Gnoj se počasi razkrajajo, ker ne dobi toliko zraka.

R.: Prav zaradi tega moramo glinasto zemljo gnojiti vsako drugo ali tretje leto in tedaj bolj izdatno. | C.: V težki zemlji podorjemo gnoj bolj plitko, da pride lažje zrak do gnoja.

R.: S kakšnim gnojem je najbolje gnojiti težko glinasto zemljo? Kaj mislite? | D.: To zemljo bi gnojili s hlevskim gnojem. | C.: Glinasto zemljo bi gnojili s konjskim gnojem, ker ima več dušika.

R.: Lansko leto smo pri obravnavi gnojil ta gnoj še drugače imenovali. | H.: Rekli smo, da je konjski gnoj vroč gnoj, ostali hlevski pa mrzel gnoj.

R.: Če hočemo težko glinasto zemljo res zboljšati, jo moramo gnojiti s konjskim gnojem. Ta ima v sebi več slame. Slama pa to zemljo prav dobro zrači. Tudi se vroč

gnoj v zemlji hitreje razkraja. Kakor smo že omenili, bi gnoj v glinasti zemlji plitvo podorali. Mislite naprej! Še nekaj morate povedati! — J.: Kaj uspeva na glinasti zemlji? | D.: Pri nas sejemo na to zemljo deteljo. | L.: Mislim, da bi na tej zemlji uspevala tudi rž.

R.: Rž v težki glinasti zemlji ne uspeva dobro, zato v to zemljo iste ne sejemo. Res pa je, da bi rž, kakor vsa druga žita to zemljo rahljala, ako bi po žetvi to podorali. | K.: Bolje bi uspevala na tej zemlji pšenica. | E.: Tudi ječmen v tej zemlji uspeva.

R.: Da, ako ni ta zemlja premokra. | L.: Pri nas imamo tako njivo posajeno s koruzo in dobro uspeva.

R.: Najbrž je na vaši njivi bolj rahla zemlja, ker koruza v glinasti zemlji ne uspeva dobro. Kakšne barve je zemlja na tej njivi? | L.: Taka je kot na šolskem vrtu.

R.: To bo gotovo peščena ilovnata zemlja.

R.: V glavnem smo, otroci, o glinasti zemlji vse povedali, dodal bi še tole: Na tej zemlji dobro uspeva detelja, pšenica, oves in bob, če ni premokra pa tudi ječmen in pesa. V suši se ta zemlja sploh ne da obdelovati, po dežju pa moramo brezpogojno počakati toliko časa, da se zemlja osuši, sicer bi jo pokvarili za več let. Zakaj tako, smo že omenili. | M.: V mokroti bi se ta zemlja zelo spoprjela in stlačila, da bi bila še bolj zbita.

R.: Sedaj napišite v dnevniko nekaj o glinasti zemlji. Napišite kratko o tem, kar ste povedali vi in jaz!

Učenci samostojno pišejo vsak zase. —

N.: Kaj si napisala o težki glinasti zemlji? Učenka čita spis, v katerem je prav dobro opisala glinasto zemljo. Uvodoma je še ponovila, kako nastaja zemlja.

Razrednik pripomni, da je bilo treba obnoviti le o glinasti zemlji. — E.: Prečitaj še ti svoj spis! Učenka čita. Ta je napisala o glinasti zemlji bolj pomanjkljivo. — D.: Bom še jaz prečital, kaj sem napisal. Učenec čita elaborat. Prav lepo je obnovil vse, kar je slišal o kakovosti glinaste zemlje, o obdelovanju in gnojenju iste in o uspevanju kulture na tej zemlji. — D.: Kako vam ugaja moj spis? | E.: Tvoj spis je prav dober.

R.: Ker ni časa, boste drugič izpopolnili svoje spise. Preidimo k naslednji vrsti. Daj vsakemu učencu nekaj te zemlje. Oglejte si to zemljo, otipajte jo in jo primerjajte z glinasto zemljo!

Učenci zopet prično samostojni razgovor.

G.: Kdo je prinesel to zemljo in odkod? | A.: Ta zemlja je z bušeškega polja. — D.: Ali se ta zemlja kaj razlikuje od glinaste? | M.: Ta zemlja vsebuje precej peska in se ne prijema prstov. | Č.: V tej zemlji ni toliko gline, ni mastna. | K.: To je peščena zemlja. — P.: Kako bi se obdelovala ta zemlja? | D.: To zemljo lahko orjemo globoko. Kadar jo orjemo, se ne zbira v kepe, ampak je rahla kot pepel. — C.: Kako je s to zemljo po dežju? | M.: Peščena zemlja postane po dežju hitro suha. Ta se ne napije tako vode kot glinasta zemlja.

R.: Da, peščena zemlja se hitro napije vode in jo tudi kmalu odda. — I.: Zakaj ni ta zemlja tako zbita? | A.: Zato, ker ima mnogo peska, ki jo rahlja. — C.: Kako bi gnojili to zemljo? | B.: Gnojili bi jo s hlevskim gnojem. Gnoj bi v tej zemlji bolj globoko podorali. — F.: Zakaj tako? | E.: Zato, da se gnoj preveč hitro ne posuši. — O.: Kaj uspeva na peščeni zemlji? | E.: Na tej zemlji dobro uspeva pšenica, koruza in krompir.

R.: Krompir in koruza uspevata na tej zemlji posebno dobro, manj pa pšenica, ki si jo tudi imenoval. — I.: Kaj bi še uspevalo v peščeni zemlji? | M.: Tudi rž dobro obrodi.

R.: Rekli ste, da na peščeni zemlji dobro uspeva krompir, koruza in rž. Tudi proso, ajda in oves dobro uspevajo na tej zemlji. Seveda mora biti gnojena. Pri gnojenju je važno še dodati, da peščeno zemljo gnojimo bolj z mastnim gnojem, ki to zemljo bolj veže.

Še nekaj važnega se moramo pogovoriti!

Včasih imamo na kaki njivi preveč gline, na drugi pa preveč peska. Niti prva, niti druga ni za poljedelstvo ugodna. Premislite, kako bi zboljšali zelo glinasto zemljo, ali kako zelo peščeno zemljo? | B.: Ako bi imeli zelo težko glinasto zemljo, bi nanjo navozili peščene zemlje. S tem bi jo zboljšali in zrahljali. | P.: Pri nas doma smo težko zemljo posipali z apnenim prahom.

R.: Da, prav apneno gnojenje je važno. S tem ne gnojimo samo zemlje, ampak jo zboljšujemo, ker apno težko glinasto zemljo rahlja. — A.: Kako bi zboljševali peščeno zemljo? | S.: Na peščeno zemljo bi navozili glinaste ali ilovnate zemlje. | B.: To zemljo zboljšujemo tudi s kompostom.

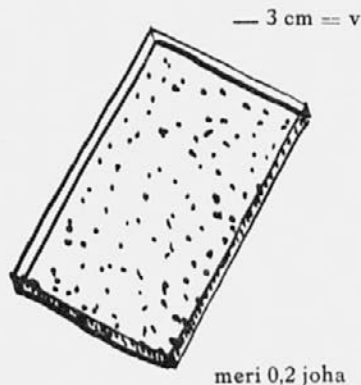
R.: Kako bi to zemljo še zboljšali? — Večkrat peščeno zemljo zboljšujejo tudi z lapornato zemljo. To vsi poznate! Prinesli ste mi jo v šolo. Kdo ve, kaj je lapor? Pri nas ga je posebno veliko. — Otroci tega ne vedo.

Lapor je zmes gline in apna. Oglejte si ga! Kakšen je? | F.: Pozimi se rad drobi, vsebuje precej gline.

R.: Prav zaradi tega, ker vsebuje precej gline in nekaj apna, ga večkrat kmetje navozijo na peščene njive in jih s tem zboljšujejo. Ker nam zmanjkuje časa, boste za domačo nalogo napisali vse, kar ste slišali o peščeni zemlji in o tem, kako zboljšujemo glinasto ter peščeno zemljo.

R.: Sedaj bomo pa malo računali! Zmislite si naloge o izboljševanju glinaste ali peščene zemlje! — Učenci mislijo.

B.: Neki gospodar bi rad zboljšal peščeno njivo. Navozil bi rad na njo 3 cm visoko laporja. Njiva meri 0,2 joha in ima obliko pravokotnika. Koliko kubičnih metrov laporja bo porabil? — C.: Ponovi nalogo, A.! | A. ponovi. — K.: Kaj bomo najprej računali? | P.: Najprej moramo spremeniti joha v kvadratne metre. — Z.: Nariši to na tablo, L.! | L. nariše sledečo sliko:

R.: Kako bi sedaj ta njiva izgledala? | S.: To bi bila sedaj nizka pravokotna prizma. — D.: Kako bomo računali? | K.: Računali bomo tako, kot telesnino nizke pravokotne prizme. | A.: Računajmo!

Učenci tiho sami računajo.

E.: Koliko kubičnih metrov laporja je potrebnih za zboljšanje? | L.: Gospodar potrebuje 34,500 kubičnega metra laporja. (Od 34 učencev pravilno izračuna 27.)

R.: Kaj bi lahko še računali? | M.: Računali bi tudi lahko tole: Kolikokrat bo kmet zapeljal, če bo vozil s $\frac{3}{4}$ kubikom? | N.: Ali, koliko bi ga stalo zboljšanje, ako računa lapor, voznika in delavce za 1 kubični meter 16 din? — C.: Računajmo to nalogo!

Tiho sklepajo in računajo vsak zase.

Š.: Koliko ga bo stalo zboljšanje zemlje? | M.: To zboljšanje bo stalo 552 din. (Od 34 učencev pravilno izračuna 31.)

R.: Povejte še kakšno nalogo za zboljšanje težke zemlje! — F.: Oče bi radi zboljšali težko zemljo z apnom. Koliko kilogramov apna potrebujejo, ako se rabi za kubični meter 5 kg apna?

R.: Zdi se mi, da bodo oče bogato posipali to njivo. Kadar zboljšujemo oziroma gnojimo težko zemljo z apnom, tedaj se moramo držati neke mere. Navadno rabimo za prav težko glinasto zemljo za ar 40—60 kg apna. Povedal pa tudi nisi, koliko njiva meri.

K.: Gospodar bi rad zboljšal glinasto zemljo na svoji njivi z apnom. Koliko kilogramov apna bo porabil, ako potrebuje za en ar 25 kg? Njiva meri 0,3 joha.

D.: Ponovi nalogo! — T.: Računajmo!

Otroci zopet tiho sklepajo in računajo.

C.: Koliko si dobil? | E.: Gospodar rabi 431,25 kg apna. (Od 34 učencev je nalogo pravilno izračunali 28 učencev.)

R.: Dosti računanja! Ker smo zadnjič govorili o zemljiško-davčnem katastru in o posestnem listu, bi bilo prav, da bi to med seboj ponovili.

Učenci priložnostno ponavljajo in drug drugega izprašujejo.

D.: Kje so vsa zemljišča narisana in popisana? | C.: Vsa zemljišča so narisana v zemljiško-davčnem katastru, popisana pa v zemljiški knjigi. — D.: Zakaj je to potrebno? | T.: Zaradi tega, da davčna oblast lahko pravilno odmerja davek in zaradi pravic vsakega posestnika do lastne zemlje. — K.: Katera sta najvažnejša dela zemljiško-davčnega katastra? | O.: Najvažnejša dela sta katastrska mapa in posestni list. — L.: Na kaj se deli vsak sodni okraj? | M.: Vsak sodni okraj se deli na davčne ali katastrske občine. — N.: Od česa moramo razločevati davčno občino? | U.: Davčno občino moramo razlikovati od upravne občine. — C.: Na kaj so razdeljene katastrske občine? | G.: Te so razdeljene na zemljiške parcele. — N.: Kaj ima vsaka parcela? | E.: Vsaka parcela ima svojo parcelno številko. — F.: Kako so parcele v katastrski mapi narisane? | H.: Vse parcele so natančno narisane v mapi glede oblike in glede velikosti. — I.: Glede česa so parcele v mapi še označene? | D.: Označene so tudi glede uporabe. Ali je parcela travnik, njiva, gozd, vinograd itd. — K.: V katerem merilu je risana katastrska mapa? | L.: Katastrska mapa je risana v merilu 1:2880. — O.: Kako se imenuje to merilo? | M.: To je katastrsko merilo. — B.: Kaj bi moral imeti vsak posestnik? | C.: Vsak posestnik naj bi imel svoj posestni list. — A.: Kaj je razvidno iz posestnega lista? | D.: Tu so zapisane vse parcele po številkah in po veličini. — L.: Kaj je še navedeno v posestnem listu? | Z.: Napisana so tudi domača imena krajev, na katerih so parcele. — D.: Pojdi h katastrski mapi in imenuj nekaj takih imen! | A.: Zadovc, Ravnica, Dolina, Sotensko, Gajček, Na hribu, Podpiščar. — B.: Še nekaj je označeno v posestnem listu! | E.: Označeni so tudi razredi, v katere spada parcela po rodovitnosti. Teh je osem. Najboljši je prvi, najslabši pa osmi razred. — L.: V kateri razred spada zemlja na šolskem vrtu? | N.: Ta zemlja spada v šesti razred. — B.: Kdo ve, kaj je še označeno na posestnem listu? | E.: Pri vsaki parceli je označen tudi čisti letni donos. Po višini tega se tudi odmerja davek. — M.: Ali je zemljiško-davčni kataster javen? | L.: Da! Na katastrski upravi v Krškem je za majhno pristojbino vsakemu na ogled. Tu se dobi tudi naris katerega koli posestva in posestni list.

Pouk je bil s tem končan. Otroci odmolijo, vljudno pozdravijo in odidejo.

Debata o vzornem nastopu

Gospod okrajni šolski nadzornik Petje Ignacij otvori konferenco, pozdravi vse navzoče in se zahvali za tako lepo udeležbo v tako slabem in deževnem vremenu. Tovarišu Šubertu prav iskreno čestita k uspehu, ki ga je v tako kratkem času pokazal in dosegel. Obžaluje, da ni še oddaljenih tovarišev, ki se zaradi izredno slabega vremena vzornega nastopa niso mogli udeležiti. G. nadzornik prosi navzoče za poročilo o tem, kaj je posebno ugajalo, ali kaj bi se dalo še izboljšati.

G. Fister France: Vsa ta zunanost šole in oprema v razredu je otroke tako izoblikovala, da niso videti več hribovski otroci. Prav tako so uglajeni kakor mestni otroci na vadnici. Dostojni so skoz in skoz. So pa tudi zelo samostojni. Tudi najslabši, ki se niso nikdar ali poredko oglasili, so imeli računске naloge pravilno izračunane. O tem sem se sam prepričal. S končnim uspehom sem prav zadovoljen.

Razrednikov učni postopek je zelo pameten. Doma jim daje opazovalne naloge, da je v šoli o predmetni temi razgovor mogoč. Izprašujejo se sami. Mogoče bi bil pouk še bolj živahen, ako bi prinesli več tozadevnih učnih pripomočkov učenci s seboj. Samostojno napisovanje je prav dober način osvajanja podanega gradiva in mi je všeč. Priporočljivo bi bilo, da bi predhodno o obdelani snovi vzdržema pripovedovali, potem pa sami zgoščeno napisali, ker to je učencem doma v oporo. Potem se ne bi zgodilo, da je učenka pri napisovanju napisala zraven še to, kar ni bilo zaželeno. Tudi pri

računstvu je treba slabšim pojasniti in se ukvarjati z njimi. V splošnem k uspehu samo čestitam.

G. Šubert Alojzij: Navadno otroci pri napisovanju obdelane snovi delajo tako, da čitajo najboljši, srednji in slabši učenci. V razgovoru boljši slabšim povedo, kaj naj pripišejo, seveda, če jim kaj manjka. Je pa res to, da je le tisto znanje dobro, do katerega pridejo učenci samostojno. Za nastop sem imel predvideni dve uri. G. okrajni šol. nadzornik pa mi je naročil, naj skrčim nastop na eno uro in pol. Razumljivo je, da se nisem mogel ukvarjati s slabšimi, posebno ne pri računstvu.

G. Petje Ignacij, okrajni šolski nadzornik, prosi tov. Šuberta, naj pove, kako si je zamislil učno sliko.

G. Šubert Alojzij: Podana slika je le izsek iz delovne enote »Sveta si zemlja in blagor mu, komur plodiš«, ki je snovno in etično povezana z drugimi predmeti. V zgodovini razpravljamo o kmečkih uporih, pri Spp o vrstah, zasajanju in oskrbovanju gozdov, pri Sl o Aškerčevi pesnitvi »Kronanje v Zagrebu«.

G. Herbst Pavel: Zdi se mi, da se je preveč poudarjalo gnojenje s konjskim gnojem. Naš kmet ne sortira konjskega gnoja posebej od ostalega gnoja. Prav bi bilo, da bi se pojasnil tu način kolobarjenja. Apno služi le kot gnojilo, ne izboljšuje pa zemlje. Pri računstvu bi lahko računali nalogo, kolikokrat bo kmet peljal, če bi vozil s $\frac{3}{4}$ kubikom. Pri tem bi se vadili v ulomkih.

G. Šubert Alojzij: Za prvo in drugo navodilo glede kmetijstva hvala lepa. Vendar je tudi dobro, da se otrok seznanj s tem, kateri gnoj je za težko zemljo in kateri za rahlo — peščeno zemljo. Kar se pa tiče tretjega navodila, pa tole: Res je, da se uporablj žgano apno kot gnojilo za težko zemljo, je pa tudi dokazano, da apno težko zemljo rahlja in jo zboljšuje. O tem razpravlja ing. agr. Primož Simonič v svoji knjigi »Splošno poljedelstvo« kar na treh straneh.

G. Jarnovič Božidar: Po navadi hodijo kmetje gledat katastrsko mapo na občino. Zato je prav, ko navaja razrednik, naj hodijo po vse tozadevne podatke na katastrsko upravo, ker se tam mape izpopolnjujejo, dočim se na občini ne.

G. Jankovič Jože: Zelo mi ugaja razporeditev klopi v obliki podkve. Tudi način računanja mi je všeč. Glede samostojnega zapisovanja v zvezke pa sem proti. Kajti tisti, ki zna več, bo več napisal, dočim bo slabši manj. Človeka spremljajo vedno slabosti. Kdor ima boljšo glavo, ta si več zapomni. Zato sem proti razpravljanju in dodajanju.

Poudariti bi bilo treba, da je glavni namen slame pri gnojenju ta, da ima veliko dušika.

Ako pogledam na šolo in razred, je nastala od mojega odhoda velika sprememba. Risbe, ki so na steni, so lepe in prav čiste. Vendar mi niso všeč. Preveč so enolične in je v njih premalo življenja. Tu bi se morala podpirati raznolikost. Drugače mi razred in vse ostalo zelo ugaja in svojemu nasledniku na tej šoli iskreno čestitam.

G. Šubert Alojzij: Ako bi v tem razredu takoj pričel s prostoročnimi ilustracijami, ko otroci od prvega početka tega niso vajeni, potem ne nastajajo risbe ali kaj risbam sličnega, ampak vse kaj drugega.

G. Petje Ignacij, okrajni šolski nadzornik: Prvo je treba navaditi otroke na osnovno tehniko risanja, kakor držo svinčnika itd., potem naj se šele preide k prostemu ilustriranju. Všeč pa mi je samostojno zapisovanje, ker se s tem otroci prisilijo, da pozorno sledijo. Danes ni bilo časa spuščati se v malenkosti, danes je bil le nakazan postopek za podajanje realij. Pri računstvu mi je ugajalo, ker razrednik ni poklical učenca k tabli, vsi so računali zelo samostojno in več kot tri četrtine jih je pravilno izračunalo.

G. Podnar Tomo: Vprašanja učencev naj bi bila bolj splošna. Pri računstvu se je treba zavzeti tudi za najslabše, drugače bodo ti vedno capljali.

G. Gajšek Stanko: Nastop mi je zelo ugajal in tovarišu prav lepo čestitam. Učence navajajmo le na življenjska števila, medtem ko naj operacije z ulomki sploh.

opustimo. Naš kmet ne bo nikdar množil in delil z ulomki, zato spoznajmo otroke samo z $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{6}$, $\frac{1}{7}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{9}$, $\frac{1}{10}$ in ga pri računanju uvedimo v decimalni sistem.

G. Petje Ignacij, okrajni šolski nadzornik: Ker se k besedi nihče več ne priglasil, zaključim debato in se vsem prav lepo zahvaljujem za sodelovanje. Prosim, da se kdo javi za prihodnji vzorni nastop, ki bo ob priliki razstave v Kostanjevici 8. junija.

Za ta nastop se je prostovoljno javil g. učitelj Jankovič Jože iz Kostanjevice.

Književne vesti

Dr. Aleš Ušeničnik, Izbrani spisi. I. zvezek. Ljubljana 1939.

Jugoslovanska knjigarna je začela izdati spise dr. Aleša Ušeničnika. Urejuje jih pisatelj sam. Objavljal jih je v različnih slovenskih revijah, kakor: v Katoliškem obzorju, Času, Rimskem katoliku, Voditelju, Bogoslovnem vestniku. Da jih ne pozabimo, jih je pričel pisatelj po pobudi drugih zbirati in urejevati. Prvi in drugi zvezek imamo že pred seboj. Oglejmo si I. zvezek. Ta ima 23 razprav v treh poglavjih, ki se nanašajo na probleme vere, pravne in kulture. V poglavju »Vera« obravnava nastopne članke: »Neznani Bog«, »Agnosticizem«, »Poganske sestavine v krščanstvu«, »Ovire v Cerkvi«, »Modernizem«, »Krivda na potih vere in nevere«, »Analiza nevere«, »Iz psihologije milosti«, »Stara in nova pota k resnici«, »Cerkev in naša doba«, »Božji in človeški elementi v Cerkvi«, »Extra Ecclesiam nulla salus«.

V teh razpravah obravnava pisatelj probleme vere in nevere moderne duše, vzroke modernega bogoneznanja, umske zablode, modernizem, o ljudeh, ki so izgubili vero, o potrebi cerkvene avtoritete za vero itd.

V drugi skupini pod naslovom »Nравnost« so zbrani članki: »Temne globine«, »Morala in religija«, »Morala Svobodne misli«, »Machiavellizem«, »Poskus nove moderne etike«, »Krščanska etika in narava«.

Iz teh člankov se da posneti: Moderna kultura je zavrgla vero, človeštvo pa drvi v propad. Zaman je prizadevanje človeštva za rešitev morale brez vere, ker brez vere ni ne morale ne etike.

V tretjem poglavju obravnava pisatelj kulturo v nastopnih člankih: »Kultura«, »Vera in kultura«, »Pomisliki zoper krščanski kulturni princip«, »Za krščansko kulturo«, »Katoličani in kultura«.

V teh člankih nam pisatelj pokaže razne vrste kulture, dalje odgovarja, da je neverna kultura, ki je brez etične in religiozne kulture, obsojena na smrt; zavrača predsodek, da za kulturni napredek zadoščajo le naravne sile in da krščanstvo zaradi končnega onostranskega namena ne more biti naklonjeno kulturi. Končno opozarja na službo katoličanov za religiozno in etično kulturo in na dolžnost, ki jo imajo katoličani do prave kulture.

Iz teh kratkih podatkov je lahko posneti na bogato vsebino I. zvezka Ušeničnikovih Izbranih spisov, ki bi ga moral imeti vsak učitelj. Če učitelju učiteljšče ne da še filozofske naobrazbe, tedaj je učitelj dolžan, da si jo sam poišče, v kar mu študij Ušeničnikovih spisov pripomore. Zunanja oblika knjige je prav lepa. Cena 90 din, v subskripciji 50 din.

Erjavec Fran: Slovenija in Slovenci. Izdala in založila »Slovenska Straža v Ljubljani 1940. Strani 96, cena 20 din. — Pri vsej razgibanosti naše publicistike, smo slej ko prej močno pogrešali priručnika, ki bi nudil v kratki, zgoščeni obliki vsestranski pregled našega naroda, naše zemlje in naših teženj. Med svetovno vojsko je skušal podati takega dr. Krek v svoji znani nemško pisani brošuri, po vojni ga je pa napisal Erjavec, toda tedaj še ni bilo na razpolago dovolj zanesljivega statističnega gradiva in tudi marsikateri drugi pogledi so bili še nerazčiščeni, a pozneje se za to nismo več brigali. In vendar nam je neobhodno potreben. Prvič more temeljiti narodna zavest le na vsestranskem poznanju lastnega naroda, drugič je pa za majhne narode naravnost življenjskega pomena, da seznanjajo s seboj večje narode. Kako se nam je lahkomišelnost razumevanje za lastno propagando maščevalo ob koncu svetovne vojne, vemo vsi. Danes živimo vnovič na takem razpotju svetovne zgodovine, zato moramo pravočasno popraviti napake, ki smo jih zagrešili ob priliki prve svetovne vojske. In ravno tem svrham bo pričujoče delo služilo. Na eni strani nudi vsakemu Slovencu lep in izčrpen pregled, ki bo navzlic svoji zgoščenosti moral v vsakem bralcu nehoti vzbuditi narodno samozavest, na drugi strani pa nudi vsakemu tujcu vse bistvene podatke o naši zemlji in našem narodu v zemljepisnem, geopolitičnem, zgodovinskem, narodno političnem, kulturnem, gospodarskem in socialnem pogledu. Ker je pisana knjiga strogo stvarno in objektivno ter je opremljena z mnogoštevilnimi lepimi slikami, zemljevidi in črtiži, njena cena pa izredno nizka (20 din), smo prepričani, da bo posegel po njej vsakdo rad, posebno potrebna je pa mlademu rodu. Ne smela bi manjkati v nobeni naši hiši.

Poročila družbenih podružnic

Zapisnik

o 1. sestanku podružnice »Slomškove družbe« za ljutomerski in ptujski okraj v Ptuj, ki se je vršil v nedeljo, dne 3. marca 1940 v meščanski šoli v Ormožu.

Predsednik je pozdravil vse prisotne člane, se zahvalil za udeležbo in prešel na dnevni red:

1. Predavanje tov. okrajnega šolskega nadzornika Zazule Rafaela: Rusija nekdanj in sedaj.
2. Referat č. g. prof. dr. Stanka Cajnkarja: Maščevanje resnice.
3. Poročila o izvenšolskem delu posameznih članov SD.
4. Predlogi.
5. Slučajnosti.

I.

Tov. Zazula je v svojem predavanju prikazal geografske, klimatske, socialne in gospodarske razmere, ki so vplivale na izoblikovanje ruske duše in ruskih političnih razmer. Te činjenice je znal boljševizem v vojni zmedti spretno izkoristiti in si osvojiti državno oblast. Sedaj se nad ruskim narodom vrši najtežja preizkušnja, kako bo namreč prenesel vsiljeno diktaturo in nanjo reagiral. Trdno upamo, da bo ruski narod našel samega sebe in doprinesel svoj delež k pomiritvi in ustaljenju Evrope, ki nista mogoči, dokler ruski problem ne bo rešen v ruskem miroljubnem in krščanskem duhu.

II.

Referat tov. Zazule je dopolnil g. dr. Cajnkar in pokazal, v kakšne zablode in nesreče zaide človek in družba, ako se upira priznati obstoj absolutne Resnice; zakaj potem se mora podrediti zmotam, ki nujno vodijo v nesrečo. Resnica se prej ali slej maščuje nad zapostavljanjem. Naša velika dolžnost je, da resnico nenehoma iščemo in branimo; saj nas je Učenik učil: Resnica vas bo osvobodila.

III.

Posamezni člani so poročali o svojem izvenšolskem delu v prosvetnih društvih, pri Fantovskih odsekih in Dekliških krožkih, o sodelovanju pri posojilnicah ali zadrukah ali kjer koli v prosveti ter o udejstvovanju pri karitativnih društvih in KA.

O izvenšolskem delovanju našega članstva se je izdelal poseben seznam, ki je priložen.

IV.

Naslednji sestanek naše podružnice naj bi se vršil v pričetku maja t. l. Določilo se je, da se bo vršil pri Sv. Urbanu, in sicer v delavnici, za kar bodo dobili člani, ki se bodo sestanka udeležili, dovoljenje za enodnevno odsotnost iz službe.

V.

Ker slučajnosti ni bilo, se je sestanek zaključil s predsednikovo zahvalo gg. predavateljema in g. ravnatelju Lojzetu Jenku za prijeten lokal.

JUGOSLOVANSKA TISKARNA V LJUBLJANI

NAJMODERNEJE UREJEN GRAFIČNI ZAVOD
KAMNOTISK / OFFSETTISK / BAKROTISK / KLIŠARNA
KVALITATIVNI IZDELKI V TISKARNI IN **KNJIGOVEZNICI**

JUGOSLOVANSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

ZALOŽBA ŠOLSKIH IN DRUGIH KNJIG
ZALOGA DOMAČEGA IN TUJEZEMSKEGA DOBREGA TISKA
PODRUŽNICA „NIČMAN“ V LJUBLJANI: BOGATA ZALOGA DEVOCIJO-
NALIJ, KNJIG, ŠOLSKIH IN PISARNIŠKIH STVARI

HHRANILNICA DRAVSKE BANOVIINE

LJUBLJANA
KOČEVJE
MARIBOR
CELJE

VLOGE OBRESTUJE PO NAJVIŠJI OBRESTNI MERI
CENENA POSOJILA DAJE NA REDNO ODPLAČEVANJE

Z A N J E N E V L O G E J A M Č I **DRAVSKA BANOVINA**

**Tovariši! Zbirajte oglase, ker s tem podpi-
rate svoje strokovno glasilo! Upravništvo.**

Največji slovenski pupilarnovarni zavod

Mestna hranilnica ljubljanska

Stanje vlog Din 420.000.000

Lastne rezerve „ 28.650.000

Dovoljuje posojila proti vknjižbi

Z a v s e o b v e z e h r a n i l n i c e j a m č i

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA